T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

RUMİ MOTİFLERİ -1

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilir.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FAALİYETİ– 1 3
1. TEPELİK MOTİFLERİNİ ÇİZME 3
1.1. Rumi Motifleri 3
1.1.1. Rumi Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi 3
1.1.2. Çinide Kullanılan Rumi Motifleri 12
1.2. Tepelik Motifleri 16
1.2.1. Tanımı 16
1.2.2. Kullanım Yerleri 17
1.2.3. Çizim Teknikleri 19
UYGULAMA FAALİYETİ 22
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 24
ÖĞRENME FAALİYETİ– 2 26
2. ORTA BAĞ MOTİFLERİ 26
2.1. Tanımı 26
2.2. Kullanım Yerleri 27
2.3. Çizim Teknikleri 28
UYGULAMA FAALİYETİ 31
MODÜL DEĞERLENDİRME 35
KAYNAKLAR 37

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0104**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
DAL/MESLEK	**Çinicilik**
MODÜLÜN ADI	**Rumi Motifler -1**
MODÜLÜN TANIMI	Türk süsleme sanatlarında kullanılan motiflerden tepelik ve orta bağ motiflerinin; tanımları, kullanıldığı yerler ve çizim teknikleri ile ilgili temel bilgi ve becerilerin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Hayvansal motif çizimleri, modülünü almış olmak.
YETERLİK	Türk Süsleme Sanatlarında Kullanılan Motifleri Çizmek.
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları, ana motiflerinden olan Rumi Motiflerini, asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** Öğrenci, gerekli ortam sağlandığında; 1- Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde, tepelik motiflerini çizebileceksiniz. 2- Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde, orta bağ motiflerini çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLAR	Çizim masası, parşömen kağıdı, resim kağıdı,0,5 kalem gönye, cetvel.
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci;

Rumi motifler, Türk süsleme sanatı tarihi içerisinde her dönemde ve her türlü süsleme alanında yüzyıllardan beri kullanılan klasik motiflerimizdendir.

Rumi "Anadolu'ya ait" anlamındadır eskiden Anadolu'ya Diyar-ı Rum denilmesinde ve 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'ya yerleşen Selçuklu Türklerinin bu motifi geliştirerek, çok kullanmalarından dolayıdır. Rumi motifine ayrıca Selçukî de denilmektedir.

Rumi motifi ilk kez, 9.ve10.yüzyılda Uygur Türklerine ait bezeklik Freski'nde Rumi kanatlı ejderha figüründe bir motif olarak görülür. Uygurlulardan sonra kurulan Karahanlılar Devleti döneminde ise Rumi motifi desen haline gelecek kadar gelişmiş ve Türk süsleme sanatında bir üslup olmuştur.

Bir Rumi kompozisyon incelendiğinde; tepelik-orta bağ ve çeşitli rumi kollardan oluştuğu görülür.

Rumi tepelik motifleri, Rumi motifleri içerisinde en basit olanlarıdır ve bitiş noktalarında kullanılır.

Rumi orta bağ motifleri ise rumi tepelik motiflerine göre daha gelişmiştir. Rumi kolların çakışma yerlerini gizlemek, desene zenginlik katmak, rumi kompozisyonu geliştirmek için rumi kol çıkışlarında kullanılır.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda, rumi tepelik ve rumi orta bağ motiflerinin çizim tekniklerini öğrenecek, estetik bir üslupla rumi tepelik çeşitlerini ve rumi orta bağ çeşitlerini çizebileceksiniz.

Topkapı Sarayı çinilerinden rumi kompozisyon örneği

ÖĞRENME FAALİYETİ– 1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde Rumi Tepelik motiflerini çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Rumi tepelik motifine başlamadan önce;

- Türk süsleme sanatlarında kullanılan rumi tepelik motiflerini araştırarak,
- Klasik Çini desenlerindeki rumi tepelik motiflerinin inceleyerek,
- Günümüz çini desenlerindeki rumi tepelik motiflerinin inceleyerek, dosya hazırlayınız.

1. TEPELİK MOTİFLERİNİ ÇİZME

1.1. Rumi Motifleri

1.1.1. Rumi Motiflerinin Çini Sanatı İçindeki Yeri ve Önemi

Rumi motifinin ilk örneklerini, 8.ve 9.yy. Uygur Türklerinde; üsluplaşmış kuş, ejderha kanat ve gövdelerinde motif olarak görmekteyiz.

Türklerin İslamiyet`i kabul etmesiyle, Türk süsleme sanatında insan ve hayvan figürleri yavaş yavaş ortadan kalkmış yerini geometrik ve bitkisel süsleme almıştır.

Rumi motifinin kıvrık dallar halinde kompozisyon oluşturarak gelişmesi, süsleme sanatımızda bir üslup ve tarz halini alması ilk Müslüman-Türk Devleti olan Karahanlılar döneminde olmuştur. Karahanlılar kabul ettikleri İslam inancı ile süslemelerinde geometrik desenler ve bitki motiflerinin yanında, rumi motifinde aşırı stilizasyona giderek bu motifi kıvrık dallar üzerinde kullanmışlardır. Karahanlılar döneminde rumi motifinde görülen ve daha sonraki dönemlerde de devam eden bu kompozisyon özelliğinden dolayı rumi motifinin bitkisel kökenli olduğu da söylenmektedir. Ancak Selçuklu ve Anadolu Beylikleri'nin eserlerinde görülen rumi motiflerin hayvan figürleriyle aralarındaki yakınlığı açıkça göstermektedir .(Resim 1.1) Bu nedenle rumi motifinin hayvansal kaynaklı olduğu kabul edilmektedir.

Büyük Selçuklu İmparatorluğunun mimarisinde rumi motifi önemli bir süsleme unsurudur. Anadolu Selçuklular döneminde ise en güzel örnekleri verilmiştir.

Resim 1.1: 13.yy Konya Hz..Mevlana Dergahı'nda bulunan bir Rumi desen

Anadolu Selçukluların çini sanatı örnekleri ilk olarak Konya, Sivas, Erzurum, Amasya, Tokat mimarilerinde görülür. Selçuklu Dönemi çini sanatında kullanılan motifler, üstün bir yaratıcılığın ürünü olarak çok zengin ve çeşitlidir. Kullanılan motifler mimari yapının fonksiyonuna göre değişir.İnsan ve hayvan figürleri sadece köşk ve saraylarda,geometrik ve bitkisel süslemeler dini yapılarda kullanılmıştır.Yazılar ise,dini mimarinin en etkili süslemesi olmuştur.

Selçuklu çini sanatı, dini yapılarda ve saraylarda kullanılan farklı teknik ve süslemedeki çinileri ile üstünlük gösterir.Bu üstün sanatın merkezi Konya`dır.

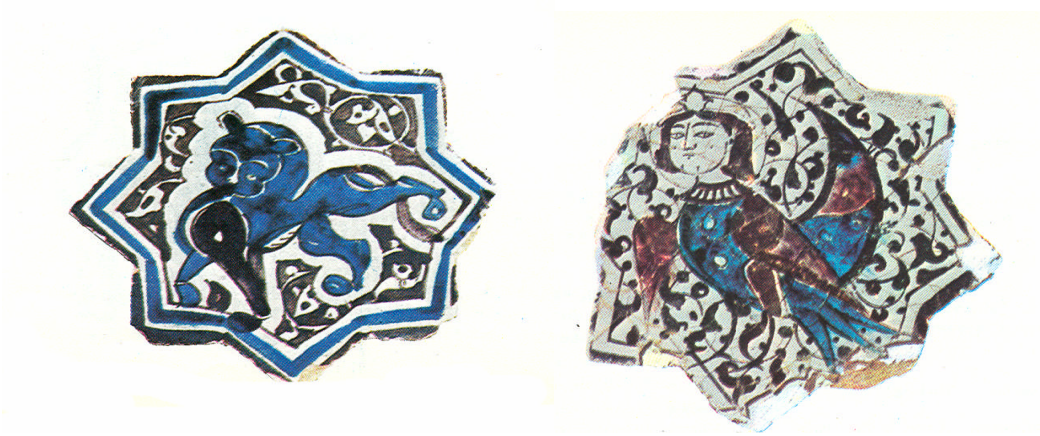
Selçuklu Dönemi çini sanatında rumi motiflerin ilk örneklerine; Konya, Karatay Medresesi Müzesi'nde bulunan Kubadabad Sarayı'na ait çinilerde rastlamaktayız. Bu çinilerde Rumi motifleri, figürlü-sekizgen biçimli çinilerin zemin süslemesinde ve etrafındaki haç biçimli bağlayıcı çinilerin süslemesinde görmekteyiz.(Resim 1.2 -1.3 -1.4)

Resim 1.2: Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan rumi motifli örnekler

Resim 1.3: Kubadabad Sarayı çinilerinden

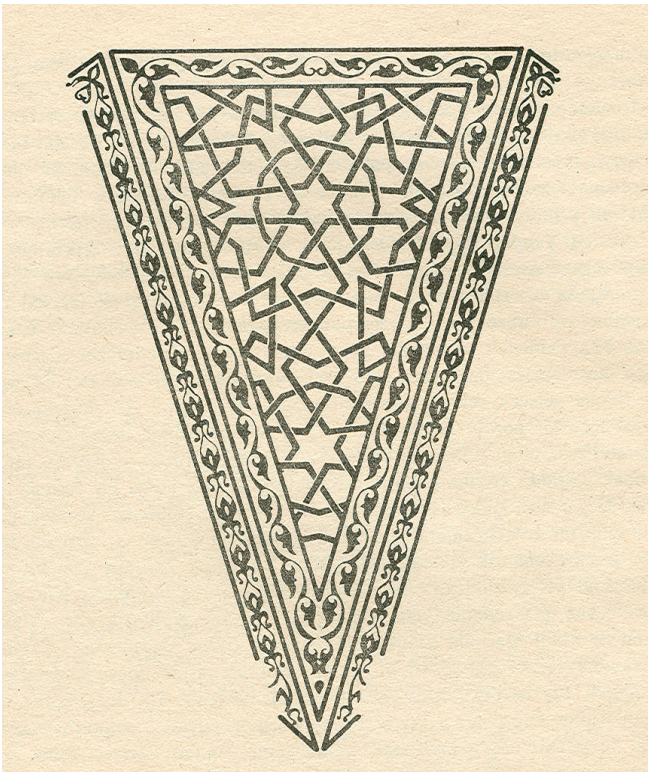
Resim 1.4: Kubadabad Sarayı çinilerinde bulunan rumi motifli örnekler

Bu saray çinilerinde rumi motiflerden rumi tepelik, rumi orta bağ ve rumi kol çeşitleriyle kıvrım dallar üzerinde bir kompozisyon oluşturulmuştur.

Selçuklu Dönemi çinili eserleri, Konya ve çevresindeki mimari eserlerde görmekteyiz. Süslemede motif olarak, rumiler, münhaniler, geometrik geçmeler , sade şekilleri ile hatailer ve Selçuklu Türkleri elinde geliştirilerek bolca kullanılan rumiler başta gelir.

Bu mimari eserlerde; rumi motiflerin kompozisyon özellikleri şöyledir;

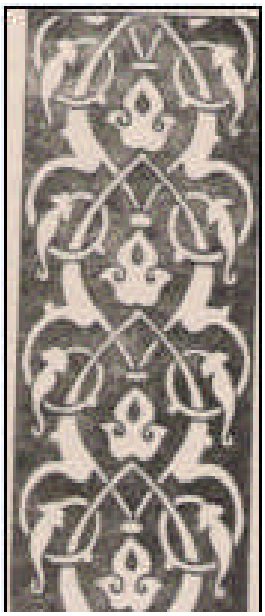
Konya Alaeddin Camii`nde kubbeye geçişi sağlayan üçgenlerin etrafı kıvrık dal üzerine sıralanmış tek yönlü, yuvarlak hatlı rumilerle çevrelenmiştir.(Resim1.5)Aynı süsleme şekli Tokat Gök Medrese (Resim 1.6) ve Konya Sırçalı Medrese(Resim 1.7)de görülür.

Resim 1.5: Konya Alaeddin Camiinin kubbeye geçiş bölgesindeki üçgenler

Resim 1.6: Tokat Gök Medrese eyvan cephesinden bordür

Resim 1.7: Konya Sırçalı Medrese eyvan cephesinden bordür

Resim 1.8: Konya Karatay Medresesinden bordürler.

Konya Karatay Medresesi'ndeki bordürler, aynı biçimde; fakat zıt renkte rumili kıvrık dalların birbirini keserek uzanmasıyla oluşturulmuştur.

Resim 1.9: Sivas Gök Medrese mescid mihrabından bordürler

Sivas Gök Medrese Mescidi mihrab bordüründe kıvrık dallar üzerinde sıralanmış rumi motifler; çift yönlü kıvrık dallar üzerinde mükemmel bir grift bordür kompozisyonu oluşturmuştur.(Resim 1.9)

Aynı tarzda rumi kompozisyon bordür Sivas Buruciye Medresesi türbesinde de görülür.(Resim 1.10)

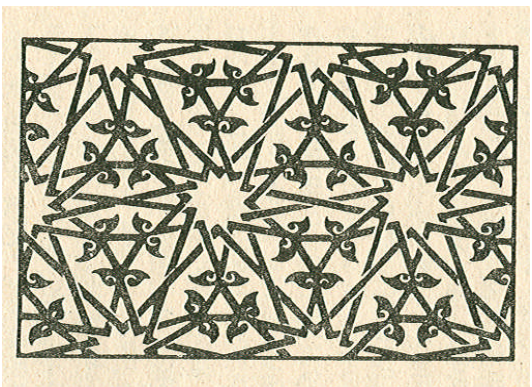

Resim 1.10: Sivas Buruciye Medresesi türbesinden bordür örneği

Konya Sadrettin Kon evi Camii mihrabında (Resim 1.11)ve Konya Sahip Ata Türbesi'ndeki lahitlerde (Resim 1.12) geometrik yıldız geçme motifleri ile rumi tepelik motifi birlikte kullanılarak, sonsuz geçmeli kompozisyon oluşturulmuştur.

Resim 1.11: Konya Sadrettin Kon evi Camii mihrabı bordürü

Resim 1.12: Konya Sahip Ata Türbesi lahitlerinden

Resim 1.13: Konya Sahip Ata Türbesi'nden bordürler

Konya Sahip Ata Camii ve Külliyesi Selçuklu çini sanatının en son; fakat en muhteşem örneğine sahiptir. Bu örneklerde çifte rumileri taşıyan kıvrık dallı bordürlerin, kendi aralarında bir aşağı bir yukarı yönelmiş olarak sıralanmış olması dilimli bir hatla çevrelenerek farklı bir kompozisyon meydana getirmiştir.(Resim 1.13)

Anadolu da çini sanatının başlangıcı ve gelişmesi Selçuklu devrinde olmuştur. Bu dönemde ilk önemli çini merkezi Konya'dır. Konya ve civarındaki örneklerde Selçuklu devrinin her tipte en mükemmel ve bol örneklerini görmekteyiz.

Selçuklulardan Osmanlılara geçişi sağlayan Beylikler devri çini sanatı, Selçuklu devri çini sanatı kadar zengin örnekler ortaya koyamamıştır.

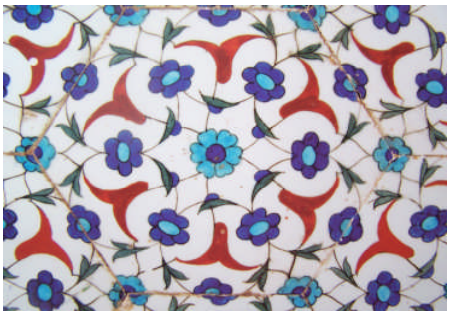
İlk Osmanlı devri çinili eserlerin süslemelerine; Selçuklu devri çinilerinde görülen motiflerin yanında, hatai kompozisyonları, şakayık motifi gibi natüralist görünüşlü çiçekler ve bitkisel motifler de katılmıştır. Bu natüralist üslup gelişmesini sürdürmüş ve tabiattan fışkırırcasına canlılık içerisinde çizilen 16.yy Osmanlı çini sanatının, zengin kompozisyon üslubunu hazırlanmıştır. (Resim 1.14-1.15-1.16-1.17-1.18-1.19)

Resim 1.14: Bursa 2.Murat Camii çinilerinden

Resim 1.15: 16.yy İst. Ramazan Efendi Camii çinilerinden

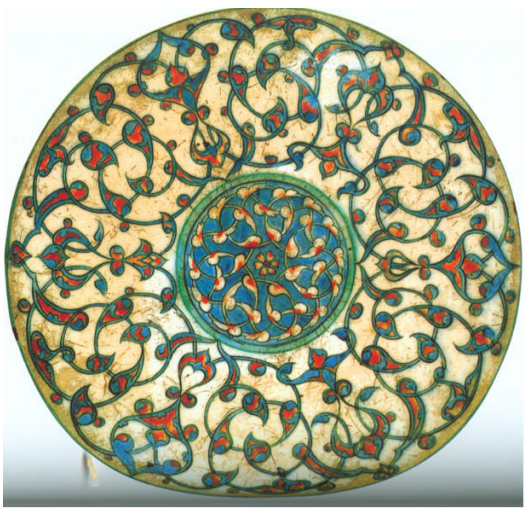
Resim 1.16: Nurbanu Valide Sultan Camii çinilerinden

Resim1.17: 16.yy Adana Ramazanoğlu Camii çinilerinden

Resim 1.18: İst. 16.yy Rüstem Paşa Camii çinilerinden

Resim 1.19: 16.yy. Rumi kompozisyonlu çini tabak

Bu kompozisyon üslubunda; iri-hançer biçimli yapraklar arasında görülen büyük ve çok katlı olarak çizilmiş hatailer, kıvrak dallar üzerindeki rumi ve yine kıvrak dallar üzerindeki hatai motiflerinin birlikte kullanıldığı rumi-hatai kompozisyonlar, yalnız rumi motiflerin kullanıldığı kıvrak rumi kompozisyonlar, lale karanfil sümbül gibi bahçe çiçeklerinin yanında selvi ağacı, çiçek açmış meyve ağaçları da işlenmeye başlanmıştır.

Osmanlı dönemindeki rumi motiflerinde, hiçbir devir rumi motifleri ile kıyaslanmayacak kadar güzel kompozisyon örnekleri oluşturulmuştur.(Resim 1.20-1.21-1.22-1.23)

Osmanlı Dönemi desenlerdeki bu zenginlik kompozisyonların saray nakkaşları tarafından çizilmesinden kaynaklanmaktadır. Osmanlı Devleti döneminde çini merkezi İznik ve daha sonraları Kütahya'dır.

Resim 1.20: İst. 16.yy Kanuni Sultan Süleyman Türbesi çinilerinden

Resim 1.21: İst. Ali Paşa Camii çinilerinden

Resim 1.22: İst. Ramazan Efendi Camii çinilerinden

Resim 1.23: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

1.1.2. Çinide Kullanılan Rumi Motifleri

Bir rumi kompozisyonunda; rumi tepelik, rumi ortabağ ve rumi kollar olmak üzere 3 ana bölüm vardır. Rumi motifler; çizilişlerine ve desen içerisindeki görevlerine göre 2 farklı şekilde gruplandırılır.

Çizilişlerine göre rumi motifler:

- Düz rumi: Sade görünüşlü rumi motifidir.(Resim 1.24)
- Sencide rumi: Çift taraflı çizilen rumi motifidir.(1.27)
- Hurdeli rumi: Küçük rumi motiflerle veya farklı motiflerle rumi motif içinin süslenmesidir.(Resim 1.25)
- Sarılma rumi (piçide rumi): Üzerinde sarılmış rumi çıkmalar bulunan rumi motifidir.(1.28)
- Dendanlı rumi (dilimli rumi): Sınır çizgisi dilimlenmiş rumi motifidir.(Resim 1.26)

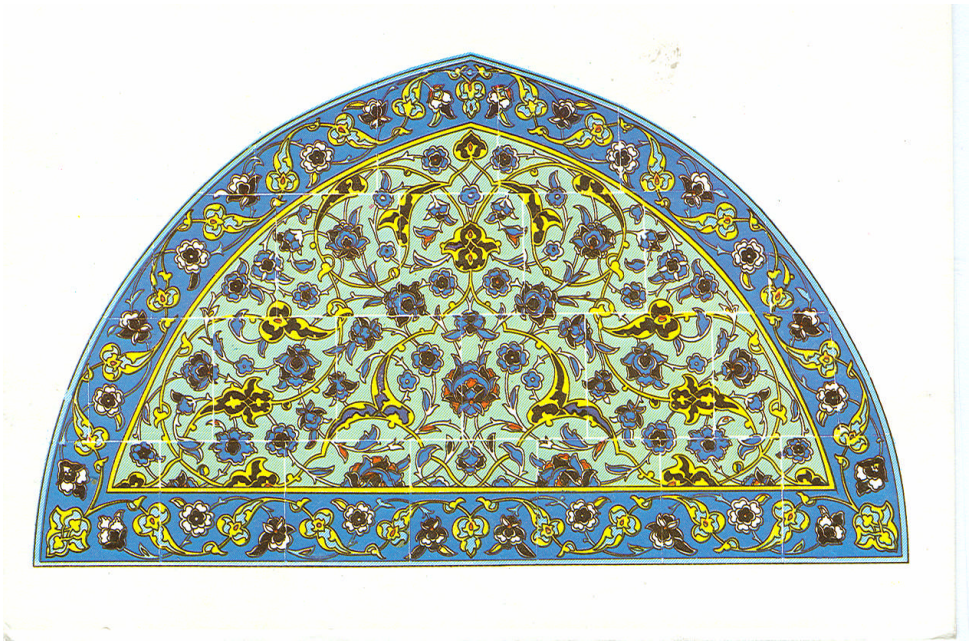
Resim 1.24: Düz rumi kollar,düz rumi tepelik ve düz orta bağlarla çizilmiş rumi kompozisyon örneği

Resim 1.25: Hurdeli rumi örneği (16.yy İst. Hürrem Sultan Türbesi çinilerinden)

Resim 1.26: Dendanlı (dilimli) rumi örneği (16.yy İst. Eyüp Sultan Türbesi Çinilerinden)

Resim 1.27: Sencide rumi kolların bulunduğu kompozisyon örneği(16.yy İst. Yavuz Selim Camii çinilerinden)

Resim 1.28: Sarılma rumi motiflerin bulunduğu kompozisyon örneği

Şekil 1.1: Rumi motif çeşitleri

Şekil 1.2: Rumi motif çeşitleri

Desen içerisindeki vazifelerine göre rumi motifler:

- Tepelik (Resim 1.29)
- Ortabağ (Resim 1.31)
- Ayırma rumi (Resim 1.30)
- Hurdeli rumi olarak isimlendirilirler.

Resim 1.29: Rumi tepelik motifi örnekleri

Resim 1.30: Hurdeli ayırma rumi motifi

Resim 1.31: Rumi orta bağ motifi örneği örneği

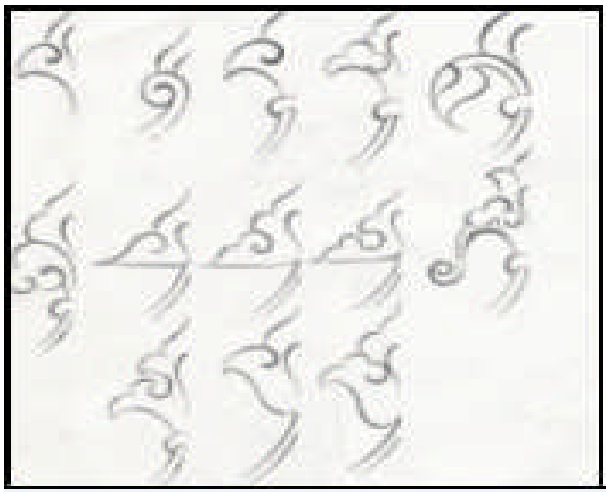
1.2. Tepelik Motifleri

1.2.1. Tanımı

Rumi kolların ve rumi orta bağların tepe noktalarına simetrik olarak üçgen şeklinde çizilmesiyle oluşturulan rumi motifi çeşididir.

Tepelik motifi, eksen çizgisi üzerinde mutlaka simetrik olarak çizilir.

Çinide kullanılan rumi tepelik motifi çeşitlerini Şekil 1.3'te görmektesiniz.

Şekil 1.3: Rumi tepelik motifi çeşitleri

Rumi tepelik motifiyle oluşturulmuş kompozisyon örneğini Resim 1.32 den inceleyiniz.

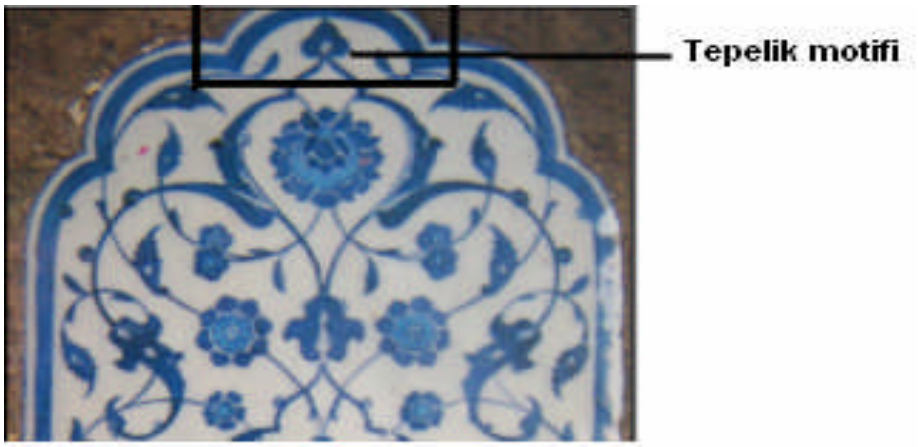
Resim 1.32: Rumi tepelik motifiyle oluşturulmuş kompozisyon örneği(Topkapı Sarayı çinilerinden)

1.2.2. Kullanım Yerleri

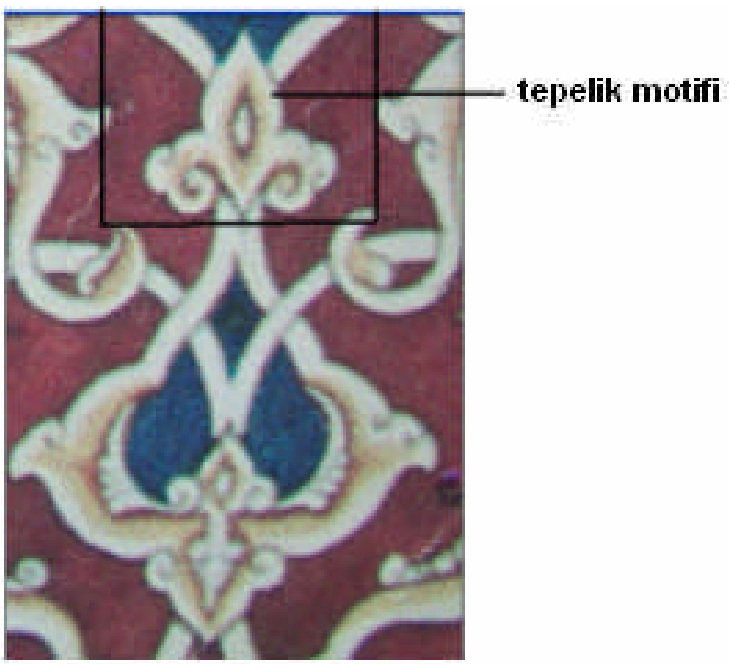
Rumi desen içerisinde tepe noktalarına çizilmektedir.

- Simetrik olarak çizilen ve estetik bir şekil meydana getiren iki rumi kolun birleştikleri bitiş noktalarına çizilir.
- Rumi orta bağ çeşitlerinin tepe noktalarına çizilir.

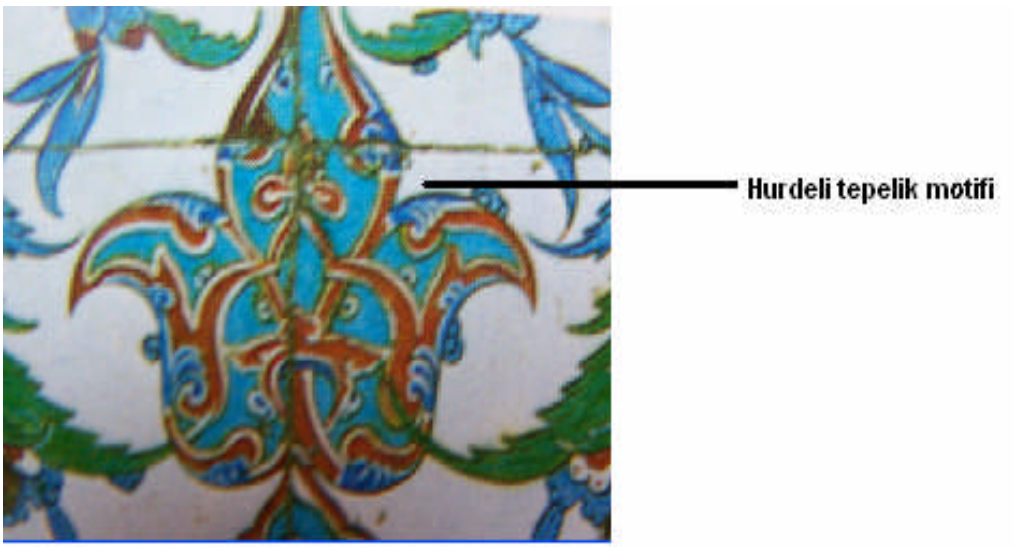
Tepelik motifi kullanım yerlerine göre; basit (sade) (Resim 1.33-1.34) ve hurdeli tepelik (Resim 1.35)olmak üzere çeşitleri ayrılır.

Resim 1.33: Sade tepelik motifi örneği (16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden)

Resim 1.34: Sade tepelik motifi örneği

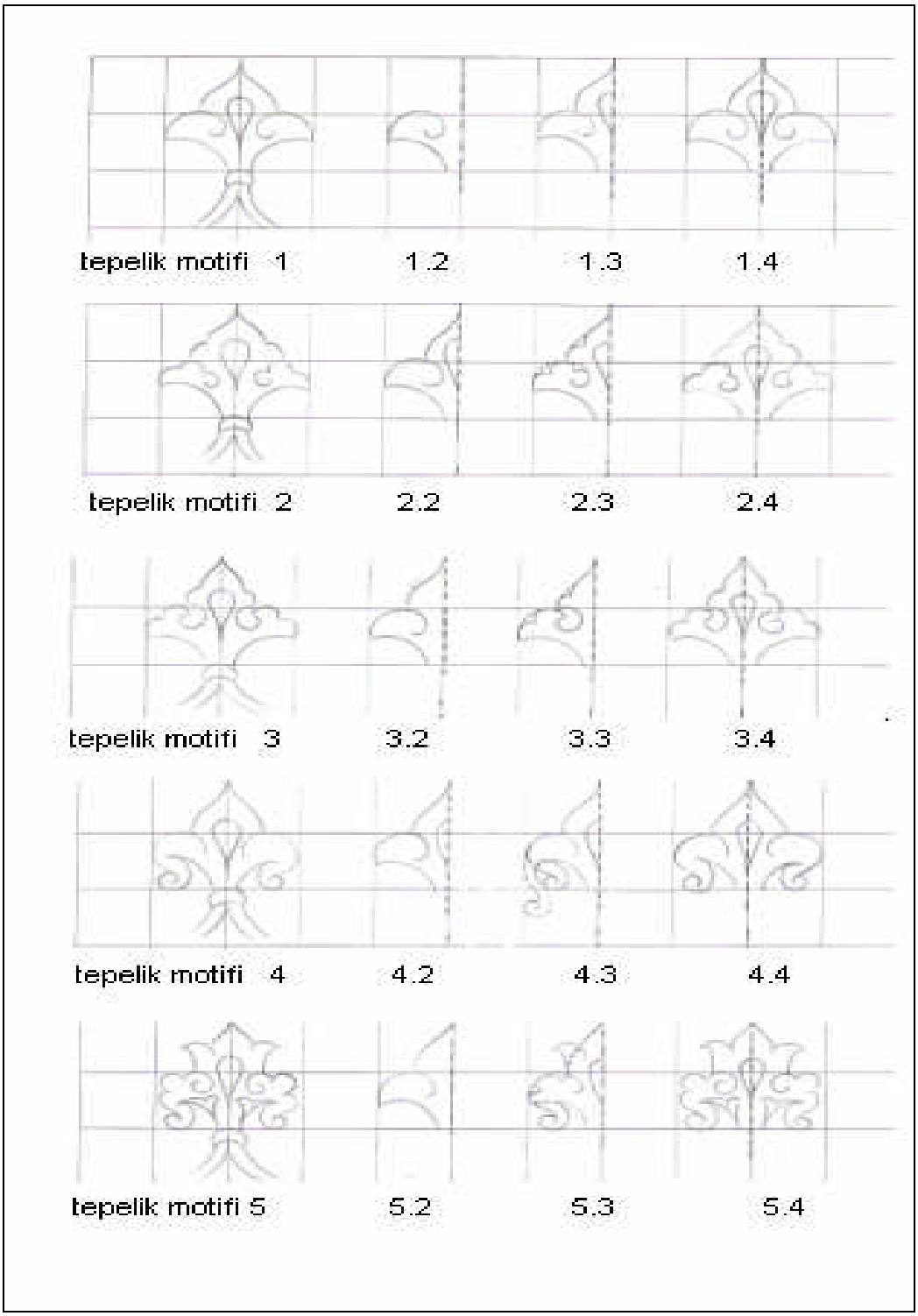
Resim 1.35: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

1.2.3. Çizim Teknikleri

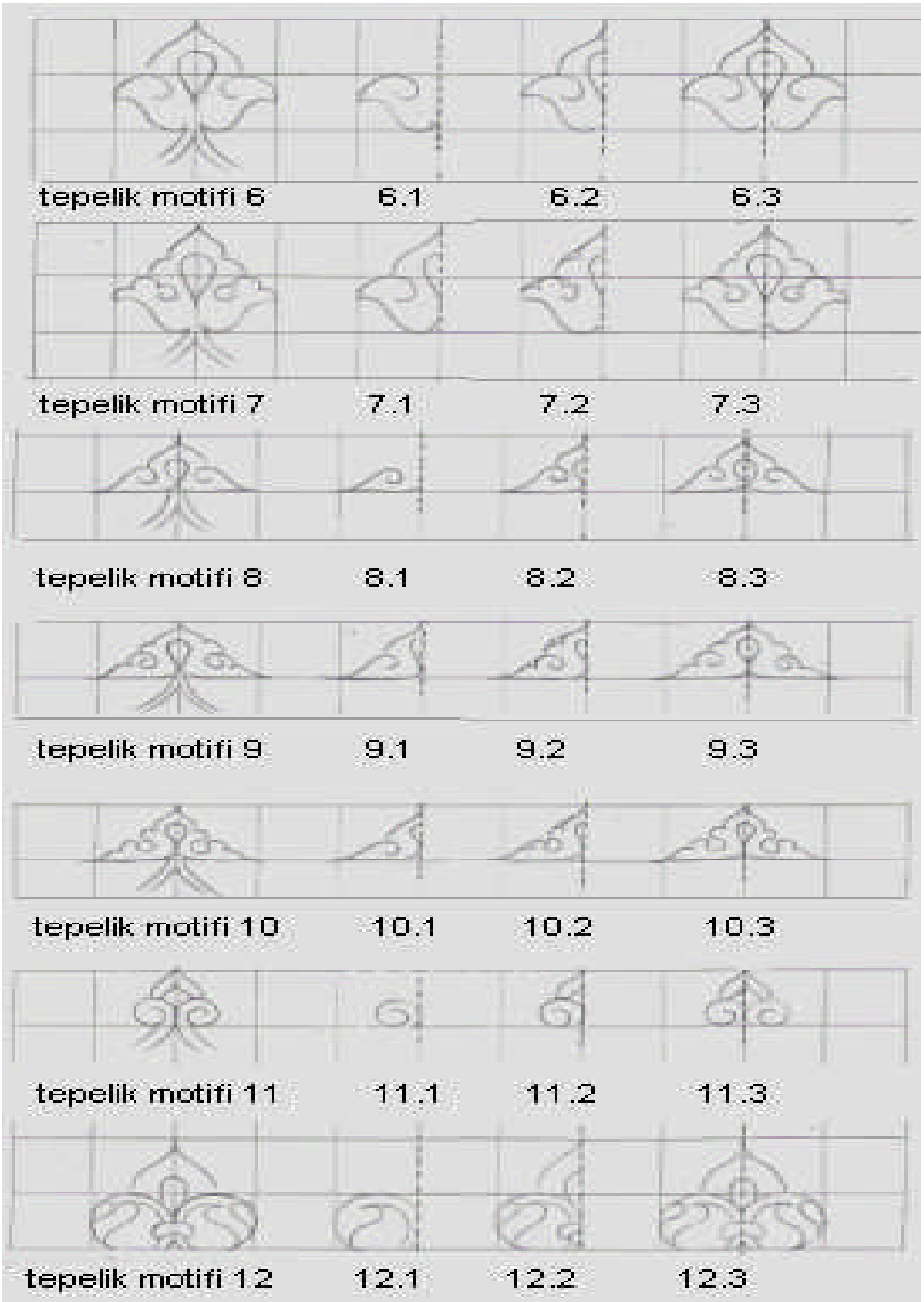
1.2.3.1. Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Perşümen kâğıdı
- 0.5 Kurşun kalem
- 90 Derecelik gönye- cetvel
- Resim kâğıdı
- Silgi
- Örnek çizimler

Rumi tepelik motifleri çeşitlerini ve çizim tekniklerini Şekil 1.1.3-1.1.4'te görmektesiniz.

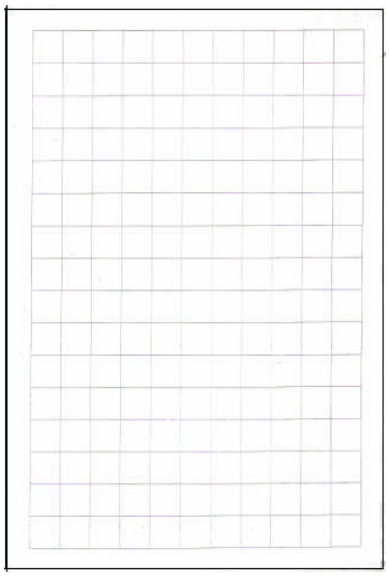
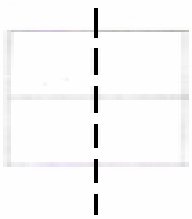

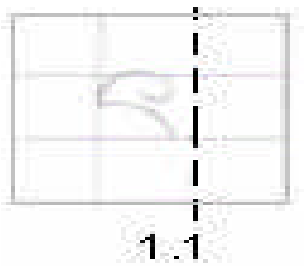
Şekil 1.4: Tepelik motifleri çeşitleri çizim aşamaları

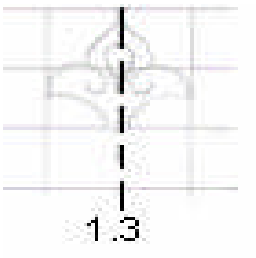
Resim 1.5: Tepelik motifi çeşitleri çizim aşamaları

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➢ Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız. ➢ Perşömen kâğıdınızı (350*250mm) ölçülerinde kesiniz. ➢ Perşümen kâğıdınızın etrafını 100 mm'lik çerçeve içerisine alınız. ➢ Çerçeve içerisine aldığınız perşümen kağıdınızın içte kalan (330*230mm)lik kısmını karelere bölünüz. Bunun için aşağıdaki çizimi inceleyiniz. ➢ Şekil 1.4`e bakınız. Tepelik motifi 1`in çizim aşamalarını inceleyiniz. ➢ Tepelik motifi 1`i çizebilmek için hazırladığınız perşümen kâğıdınızdan çizim karelerinizi belirleyiniz ve orta ekseni çiziniz.  ➢ Tepelik motifi 1.1`i çiziniz.	➢ Çalışacağınız ortama hazır hale getiriniz. ➢ Perşömen kâğıdının temizliğine dikkat ediniz. ➢ (100*100 mm.)- (150*150 mm.-170*170mm.)-(200*200 mm.) lik yan yana karelere bölebilirsiniz. ➢ Perşömen kağıdınızın altına mutlaka resim kağıdı yerleştiriniz. ➢ Motifi çizmeye başlamadan önce orta eksen çizgisini mutlaka çiziniz. ➢ Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz. ➢ Çizimlerinizin temiz olmasına özen gösteriniz. ➢ Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz. ➢ Çizimlerinizde, kurşun kalemi (0.5 uçlu 2B kalem) ile açık-koyu-açık çizgiler elde etmeye çalışınız. ➢ Motifin son çizim aşamasını, parşömen kâğıtlarınızı orta eksenden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz. ➢ Parşömen kağıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz. ➢ Her defasında bir önceki çizimi siliniz. ➢ Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz. ➢ Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizebilmeye çalışınız. ➢ Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız. ➢ Tepelik motifi çizimlerini, kareler oluşturmadan serbest olarak çizmeye çalışınız. ➢ Doğru ve temiz çalışmaya dikkat ediniz.

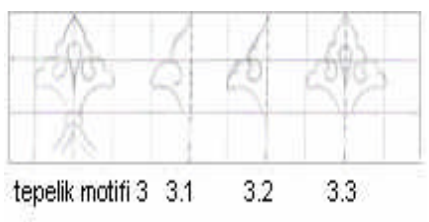
- Tepelik motifi 1.2`yi çiziniz.
- Tepelik motifi 1.3`ü çiziniz.

- Şekil 1.4`e bakınız. Tepelik motifi 2'nin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 1.4`e bakınız. Tepelik motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 1.4-1.5'e bakarak diğer tepelik motifi çeşitlerini çiziniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bu faaliyet sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

(Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise D yanlış ise Y koyunuz.)

1. ( ) Rumi motifleri, tepelik-ortabağ ve çeşitli rumi kollardan oluşmaktadır.

2. ( ) Rumi motifleri, kuş, beden ve kanatlarının stilize edilmesiyle oluşturulmuştur.

3. ( ) Rumi motifi ilk olarak Uygur Türklerinin süslemelerinde görülmüştür.

4. ( ) Osmanlı döneminde, süsleme sanatlarında kullanılan kompozisyonlar (desenler)saray nakkaşları tarafından çizilmekteydi.

5. ( ) Ruminin kelime manası ‘’Anadolu’ya ait’’dir.

6. ( ) Rumi motifine ‘’Selçuki’’ de denilmektedir.

7. ( ) Rumi motifinin, geliştirilerek mimari eserlerde kullanılması Selçuklu döneminde olmuştur.

8. ( ) Rumi motifleri ile en güzel ve mükemmel kompozisyon örnekleri Osmanlı döneminde verilmiştir.

9. ( ) Selçuklular döneminde Anadolu’da çini üretim merkezi Konya’dır.

10. ( ) Osmanlı dönemi’nde Anadolu’da çini üretim merkezi İznik’tir.

Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız, (Değerlendirme ölçütleri)cevaplarınız doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz, öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kağıtlarınızı (250*350) mm ölçülerinde keserek, dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçeride kalan (230*330) mm'lik kısmı (100*100 - 150*150 -170*170 - 200*200 vb.) mm. ölçülerinde karelere bölünüz. Bu karelere , 1-2 ve 3 numaralı rumi tepelik motiflerini çiziniz ? Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➢ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➢ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 1.4-1.5'i dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➢ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1.3'ü çizebilmek için parşömen kağıdınızı orta eksenden katladınız mı?		
➢ Orta ekseni kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?	.	.
➢ Şekil 1.4-1.5'teki tepelik motifi çeşitleri işlem aşamalarını dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Tepelik motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Diğer tepelik motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda " Hayır " şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız, öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı " Evet " ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ– 2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, çeşitli ölçülerde rumi orta bağ motiflerini çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Rumi orta bağ motifine başlamadan önce;

- Türk Süsleme Sanatlarında kullanılan rumi orta bağ motiflerini araştırarak,
- Klasik çini desenlerindeki rumi orta bağ motiflerini inceleyerek,
- Günümüz çini desenlerindeki rumi orta bağ motiflerini inceleyerek benzerliklerini ve farklı yönlerini belirleyerek konuyla ilgili bir dosya hazırlayınız.

2. ORTA BAĞ MOTİFLERİ

2.1. Tanımı

Rumi bir kompozisyonda; simetri eksen üzerinde motif çıkışlarını zenginleştirmek, görünüşü kuvvetlendirmek ve helezon şeklindeki kolların birleşme noktalarında daha estetik görüntü vermek amacıyla, simetrik olarak damla motifi şeklinde çizilen bir rumi motif çeşididir.

Tanımından da anlaşılacağı üzere orta bağ motiflerinin kanaviçesi damla motifidir. Orta bağ motifi, tepelik motifi gibi eksen çizgisi üzerinde mutlaka simetrik çizilir.

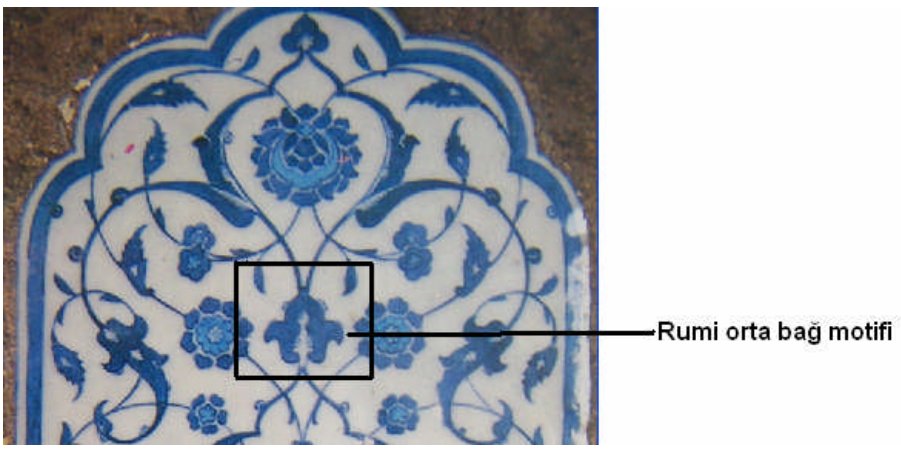

Şekil 2.1 Rumi orta bağ motif çeşitlerinden örnekler

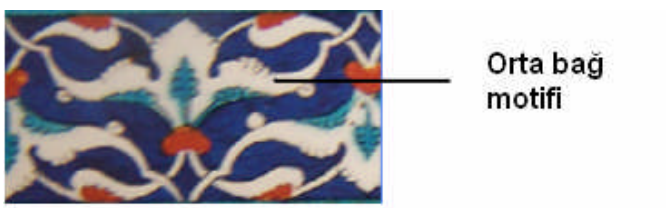
2.2. Kullanım Yerleri

Rumi desen içerisinde bağlayıcı motif görevi yapmaktadır.

- Simetrik olarak çizilen ve estetik bir şekil meydana getiren iki rumi kolun birleşme noktalarına çizilir. (Resim 2.1)
- Kompozisyonu geliştirmek için rumi motif çıkışlarında çizilir. (Resim 2.2)

Resim 2.1: 16.yy Topkapı Sarayı çinilerinden

Resim 2.2 : İst. 16.yy Hürrem Sultan Camii çinilerinden

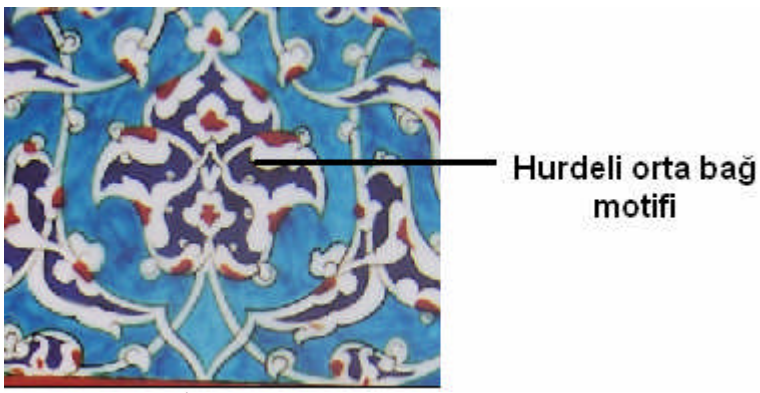
Resimlerden de görüldüğü gibi orta bağ çeşitlerinin basit(sade) (Resim 2.3 -2.4)ve hurdeli orta bağ motif (Resim 2.5) şeklinde çeşitleri bulunmaktadır.

Resim 2.3 :İst. 16.yy Sokullu Mehmet Paşa Camii çinilerinden

Resim 2.4 : 16.yy Edirne Selimiye Camiiçinilerinden

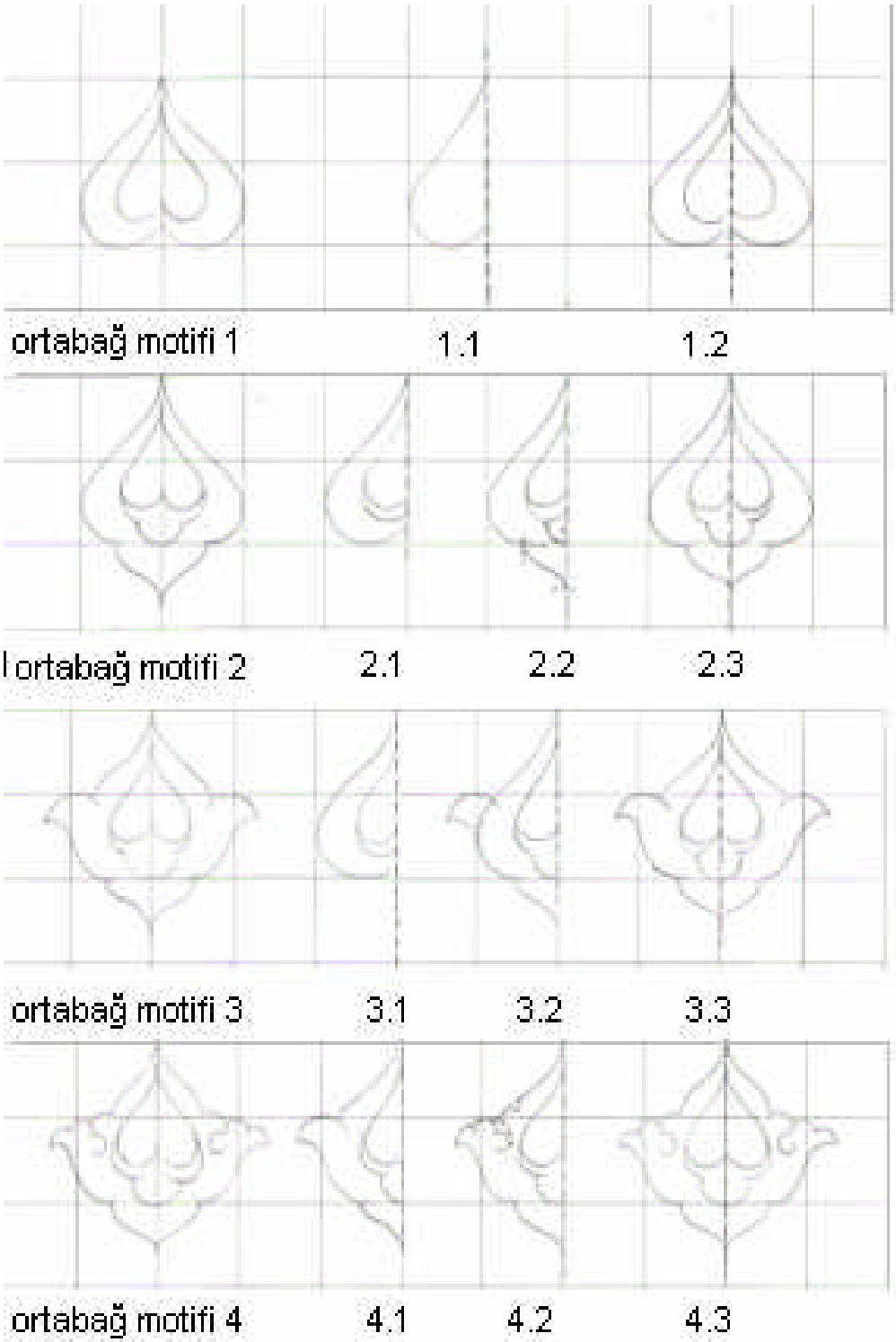
Resim 2.5 : İst. 16.yy Nurbanu Valide Sultan Camii çinilerinden

2.3. Çizim Teknikleri

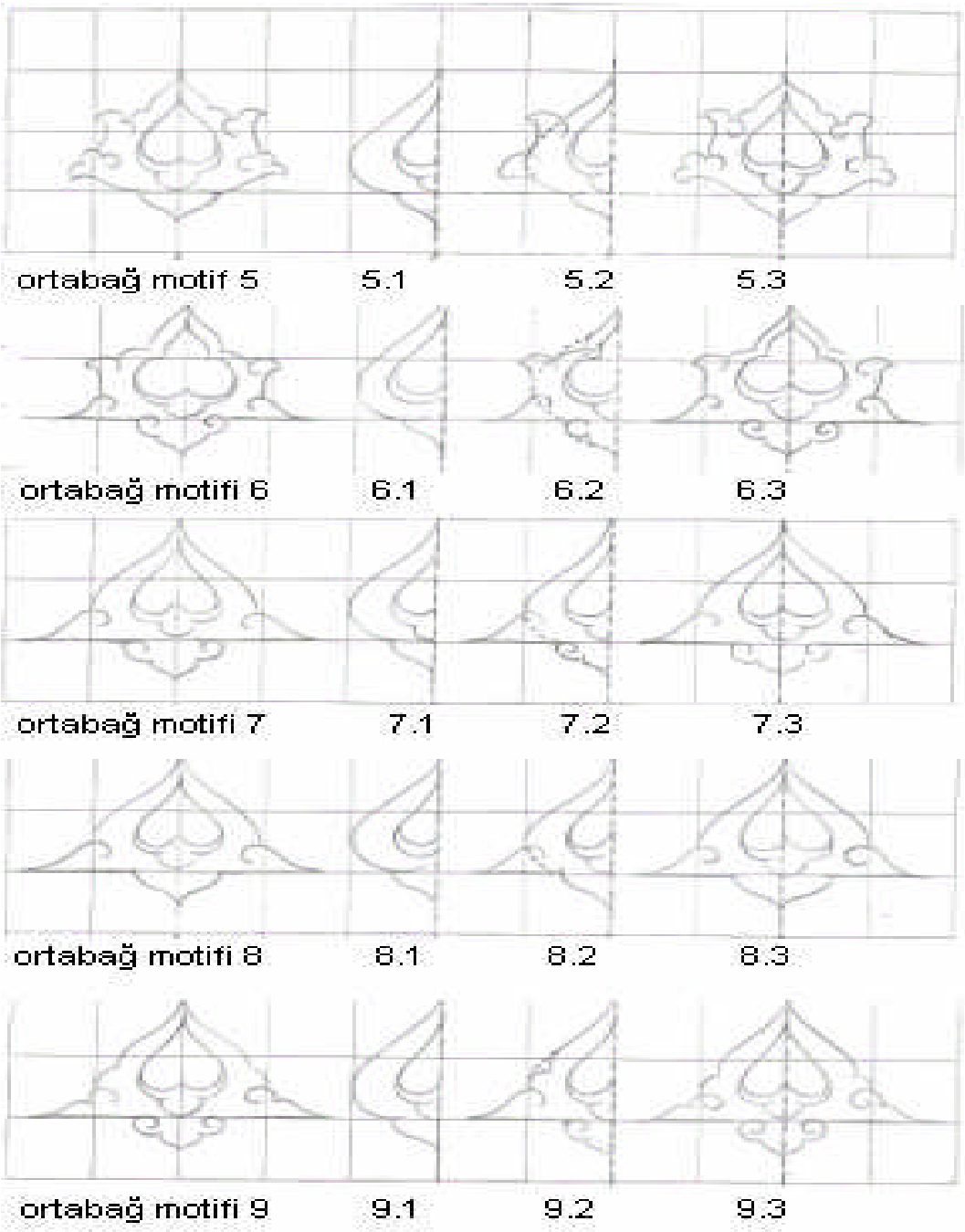
Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Parşömen kâğıdı
- 0.5 kurşun kalem
- 90 derecelik gönye-iletki
- Resim kâğıdı
- Silgi
- Örnek çizimler

Rumi orta bağ motif çeşitleri ve çizim aşamalarını Şekil 2.2- 2.3'te görmektesiniz.

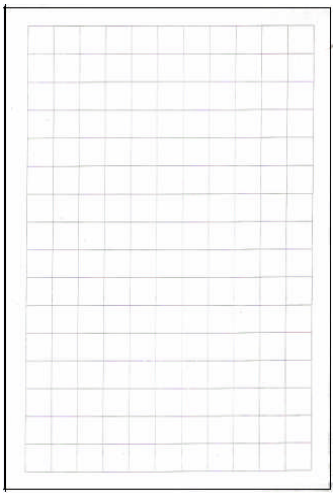
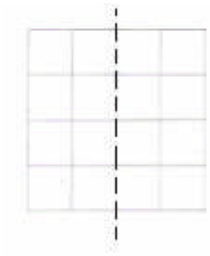

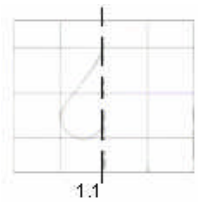
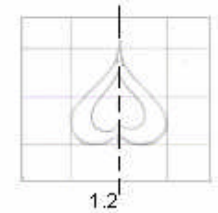
Şekil 2.2 Rumi orta bağ çeşitleri çizim aşamaları

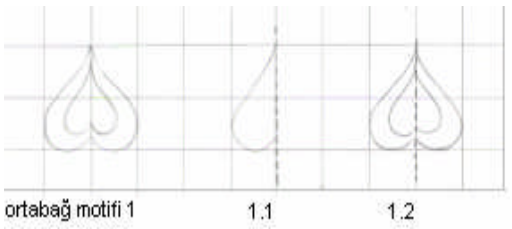
Şekil 2.3 Rumi orta bağ çeşitleri çizim aşamaları

UYGULAMA FAALİYETİ

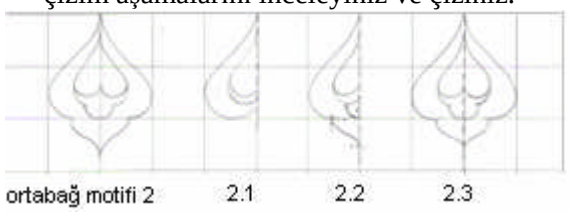
İşlem Basamakları	Öneriler
➢ Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız. ➢ Perşömen kâğıdınızı (350*250 mm) ölçülerinde kesiniz. ➢ Perşömen kâğıdınızın etrafını 100 mm'lik çerçeve içerisine alınız. ➢ Çerçeve içerisine aldığınız perşömen kâğıdınızın içte kalan (330*230mm)lik kısmını karelere bölünüz. Bunun için aşağıdaki çizimi inceleyiniz. ➢ Şekil 2.2`ye bakınız. Orta bağ motifi 1`in çizim aşamalarını inceleyiniz. ➢ Orta bağ motifi 1`i çizebilmek için hazırladığınız perşümen kağıdınızdan çizim karelerinizi belirleyiniz ve orta ekseni çiziniz 	➢ Çalışacağınız ortamı hazır hale getiriniz. ➢ Perşömen kâğıdınızın temizliğine dikkat ediniz. ➢ (100*100mm-150*150mm-170*170mm-200*200mm) gibi. ➢ Perşmen kâğıdınızın altına mutlaka resim kâğıdı yerleştiriniz. ➢ Motifi çizmeye başlamadan önce orta eksen çizgisini mutlaka çiziniz. ➢ Motif çizim aşamalarına dikkat ediniz. ➢ Orta bağ motifi çeşitlerinde birinci çizim aşamasının damlalık motifi çizimi olduğunu unutmayınız. ➢ Orta bağ motifi 1.2'yi parşömen kağıdınızı orta eksen üzerinden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz. ➢ Çizimlerinizin temiz olmasına dikkat ediniz.

➢ Orta bağ motifi 1.1'i çiziniz. ➢ Orta bağ motifi 1.2'yi çiziniz 	

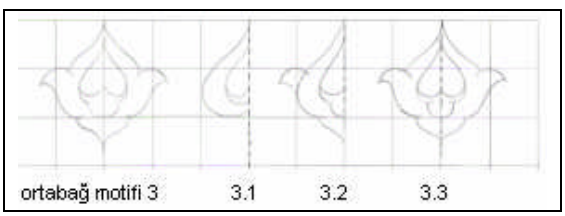
- Şekil 2.2'ye bakınız.Orta bağ motifi 2'nin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 2.2'ye bakınız. Orta bağ motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz.

- Şekil 2.2'ye bakınız.Orta bağ motifi 3'ün çizim aşamalarını inceleyiniz ve çiziniz..

- Şekil 2.2-2.3'e bakınız. Orta bağ motifi çeşitlerinin çizim aşamalarını inceleyiniz ve çizimlerini yapınız.

- Estetik çizgiler çizmeye özen gösteriniz.
- Çizimlerinizde, kurşun kalemi ile açık-koyu-açık çizgiler elde çalışınız.
- Motifin son çizim aşamasını, parşömen kâğıtlarınızı orta eksenden katlayarak, simetriğini alarak çiziniz.
- Parşömen kağıtlarınızın şeffaf özelliğini kullanarak, motiflerinizi 2-3 defa önlü arkalı temize çekiniz.
- Çizgilerinizin kesik kesik ve ekli olmamasına dikkat ediniz.
- Çizim aşamalarının her birini tek harekette çizebilmeye çalışınız.
- Farklı büyüklüklerde motif çizim çalışmaları yapınız.
- Tepelik motifi çizimlerini, kareler oluşturmadan serbest olarak çizmeye çalışınız.
- Doğru ve temiz çalışmaya dikkat ediniz.

UYGULAMALI TEST

.

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda; parşömen kâğıtlarınızı (250*350) mm ölçülerinde keserek, dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçeride kalan (230*330) mm'lik kısmı (100*100 - 150*150 -170*170 – 200*200 vb.) mm ölçülerinde karelere bölünüz. Orta bağ çeşitlerini bu kareler içerisine ve serbest ölçülerde çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz

(Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➢ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm.) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➢ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 2.2–2.3'ü dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➢ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➢ Orta ekseni kullanarak, kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak, önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?	.	.
➢ Şekil 2.2–2.3'yi inceleyerek, orta bağ motifi çeşitlerinin işlem aşamalarını kavradınız mı?		
➢ Orta bağ motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Diğer orta bağ motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➢ Çizimlerinizde çizgi estetiğine dikkat ettiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda " Hayır " şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı " Evet " ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

PERFORMANS TESTİ (YETERLİK ÖLÇME)

Kazandığınız beceriler doğrultusunda; kullandığınız ölçülerde (250*350) mm kestiğiniz parşömen kâğıtlarınızı dört tarafından 100'er mm'lik çerçeve içerisine alınız. İçerisine, (100*100-150*150-170*170-200*200 mm vb.) kareler çiziniz. Hazırlamış olduğunuz birinci kağıda rumi tepelik motifi çeşitlerini, ikinci kağıda rumi orta bağ motifi çeşitlerini çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

(Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet ve Hayır kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.)

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➢ Parşömen kâğıtlarınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
➢ Parşömen kâğıtlarınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
➢ Çizimlerinizi yapacağınız (230*330 mm) alanı istediğiniz ölçülerde karelere böldünüz mü?		
➢ Çizimlerinize başlamadan önce Şekil 1.4-1.5'i dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1'i çizmek için, çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➢ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1.3'ü çizebilmek için parşömen kağıdınızı orta eksenden katladınız mı?		
➢ Orta ekseni kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➢ Şekil 1.4-1.5'teki tepelik motifi çeşitleri işlem aşamalarını dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Tepelik motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?	.	.
➢ Tepelik motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Diğer tepelik motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➢ Tepelik motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi çizimlerine başlamadan önce Şekil 2.2-2.3'ü dikkatlice incelediniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 1'i çizmek için çizim yapacağınız kareleri belirlediniz mi?		
➢ Çizim ölçüleri içerisinde orta eksenleri belirleyerek çizdiniz mi?		

➢ Orta bağ motifi 1.1'i çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi .1.2'yi çizdiniz mi?		
➢ Orta ekseni kullanarak kopyalama yöntemi ile çizimlerinizin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 1 çiziminizi parşömen kağıdınızın şeffaflık özelliğini kullanarak önlü arkalı 2-3 kez temize çektiniz mi?		
➢ Şekil 2.2-2.3'yi inceleyerek orta bağ motifi çeşitlerinin işlem aşamalarını kavradınız mı?		
➢ Orta bağ motifi 2'yi işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi 3'ü işlem aşamalarına göre çizdiniz mi?		
➢ Diğer orta bağ motifi çeşitlerini işlem aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
➢ Orta bağ motifi çeşitlerini farklı ölçülerde de çizdiniz mi?		
➢ Çizimlerinizde çizgi estetiğine dikkat ettiniz mi?		

Değerlendirme

Yapılan değerlendirme sonunda Hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

KAYNAKLAR

- ASLANAPA Prof. Dr. Oktay, **Turkish Tıle and Ceramıc Art**, İstanbul, 1999.
- SOYHAN Cihat, **Türk Çini Sanatı,** İstanbul.
- ÖNEY Prof. Dr. Gönül, **Türk Çini Sanatı,** İstanbul, 1976.
- İznik Eğitim ve Öğretim Vakfı Çeşitli Takvim Yayınları

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ

RUMİ MOTİFLERİ 2

ANKARA 2008

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR ii
GİRİŞ 1
ÖĞRENME FALİYETİ -1 3
1.RUMİ KOLLAR 3
1.1 Tanımı 3
1.2. Kullanım Yerleri 4
1.3.Çizim Teknikleri 6
UYGULAMA FAALİYETİ 18
ÖĞRENME FAALİYETİ -2 31
2. MADALYON MOTİFLERİ 31
2.1. Tanımı 31
2.2. Kullanım Yerleri 36
2.3. Çizim Tekniği 36
UYGULAMA FAALİYETİ 42
MODÜL DEĞERLENDİRME 48
CEVAP ANAHTARI 52
KAYNAKÇA 53

AÇIKLAMALAR

KOD	**211GS0105**
ALAN	**Seramik ve Cam Teknolojisi**
DAL / MESLEK	**Çinicilik**
MODÜLÜN ADI	**Rumi Motifleri -2**
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Rumi motifleri -1 modülünü almış olmak
YETERLİLİK	Rumi motiflerini çizmek
MODÜLÜN AMACI	**Genel Amaç** Bu modül ile uygun ortam sağlandığında; Türk süsleme sanatları ana motiflerinden olan rumi motiflerini asıllarını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla, çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz. **Amaçlar** **1.** Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde rumi kol motiflerini çizebileceksiniz. **2.** Motiflerin aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak rumi madalyon motiflerini çizebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI ve DONANIMLAR	Çizim masası, parşömen kağıdı, resim kağıdı, 0,5 kalem, gönye, cetvel
ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME	Tamamladığınız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığınız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz. Modülü tamamladığınızda öğretmeniniz size ölçme araçlarını uygulayarak kazandığınız bilgi ve becerileri değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Gelmiş geçmiş uygarlıklar arasında, süslenme sanatları en olgun ve seçkin seviyeye ulaşmış milletlerden biri de şüphesiz Türklerdir. Geleneksel sanatlarımızdan olan Türk çini sanatı tarihi gelişim içinde süsleme sanatlarının vazgeçilmez bir parçası olarak yer almıştır.

15. ve 16. yy.lar bezeme sanatlarımızın her alanda en üstün seviyeye ulaştığı bir dönemdir. Buna paralel olarak süsleme motiflerimizde de büyük bir zenginlik görülür. Bu motifler içerisinde rumi motifinin Osmanlı süsleme sanatındaki etkinliği başta gelmektedir. Rumi motifi 17. yy.a kadar olan zaman içerisinde çok zengin kompozisyonlar halinde sunulmuştur.

Rumi bordürler ve rumi kompozisyonlar şüphesiz Türk sanatçısının tezyinattaki yaratma gücünün bir delilidir.

Rumi motifinin çizimleri yüzyıllar boyunca daima belirli kurallar içerisinde yapılmıştır. Bu kurallar Selçuklularda doğup, Osmanlılarda en üstün seviyeye ulaşmıştır. Ancak Osmanlı Devletinin son dönemine doğru süsleme sanatlarımızın temel yapısını güçlendiren çizim kurallarına pek önem verilmemiş ve Batı sanatı etkisiyle klasik süsleme motiflerimiz özelliğini kaybetmiştir. Bu dönem içerisinde rumi çizimlerindeki denge ve görünüşündeki estetik de tamamen kaybolmuştur.

Bu modülü başarı ile tamamladığınızda, rumi kolların çizim tekniklerini öğrenecek, estetik bir üslupla rumi kolları çizebilecek; rumi orta bağ, rumi tepelik ve rumi kol çizim tekniklerine dikkat ederek estetik bir üslupla rumi madalyon kompozisyonu çizebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında, rumi kolları, aslını bozmadan bir bütün olarak ele alıp estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak çeşitli ölçülerde çizebileceksiniz.

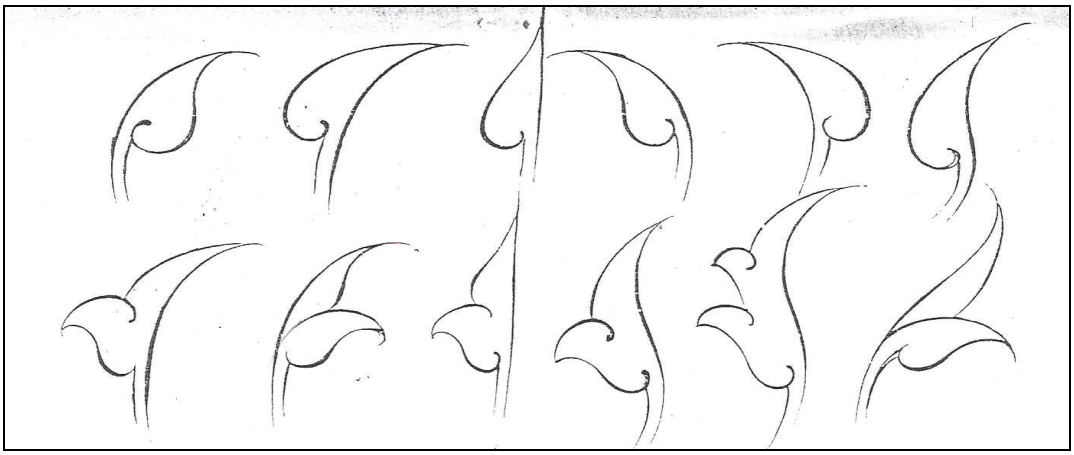
ARAŞTIRMA

- Türk süsleme sanatlarında kullanılan klasik rumi kompozisyonları araştırınız.
- Bu klasik kompozisyonlardaki rumi kolları inceleyiniz.
- Çini sanatındaki klasik rumi kompozisyonları araştırınız.
- Bu klasik kompozisyonlardaki rumi kolları inceleyiniz
- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşünüz.
- Günümüz Türk çini sanatında kullanılan rumi kompozisyonları araştırınız
.
- İnternetten konu ile ilgili siteleri araştırınız.
- Rumi kolları ile ilgili bilgi ve resimlerin bulunduğu bir dosya hazırlayınız

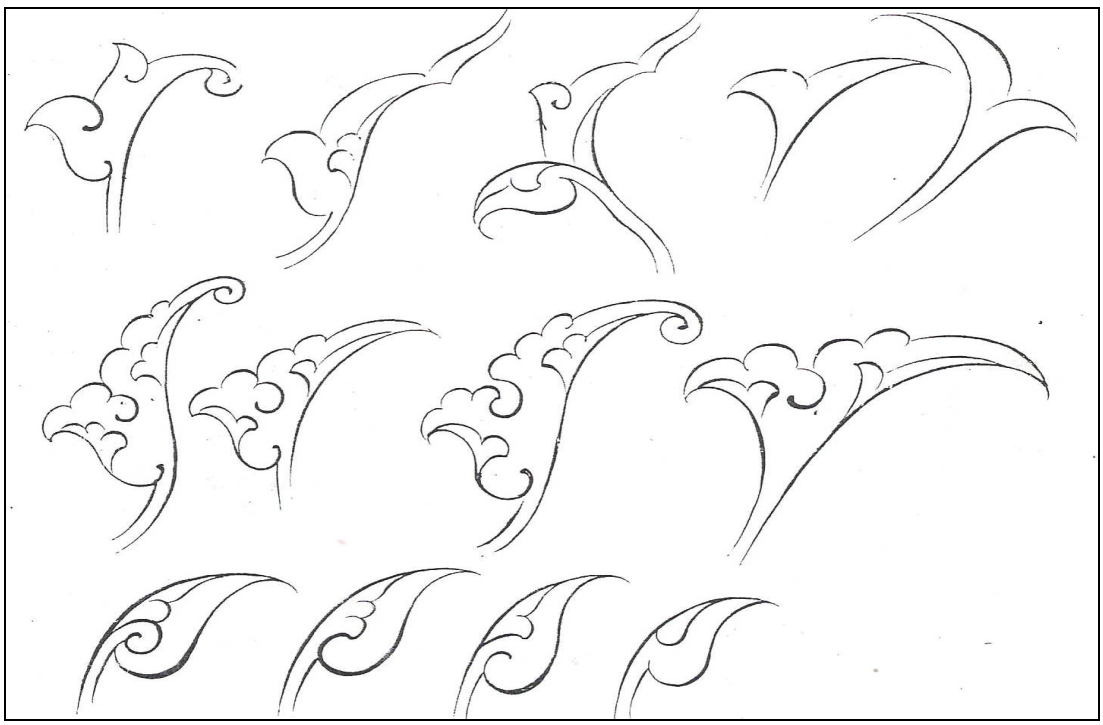
1.RUMİ KOLLAR

1.1 Tanımı

Düz, eğri ve helezon çizgiler üzerine rumilerin yerleştirilmesiyle oluşturulur. Rumi üslubunu meydana getiren bölümlerden (rumi tepelik, rumi orta bağ ve rumi kollar) bir tanesidir. Rumi motifi; rumi kollar, rumi tepelik ve rumi orta bağdan oluşturmuştur. Klasik çini kompozisyonlarındaki çeşitli rumi kol örneklerini şekil 1.1. ve şekil 1.2‘de görmekteyiz.

Şekil 1. 1: Rumi kol örnekleri

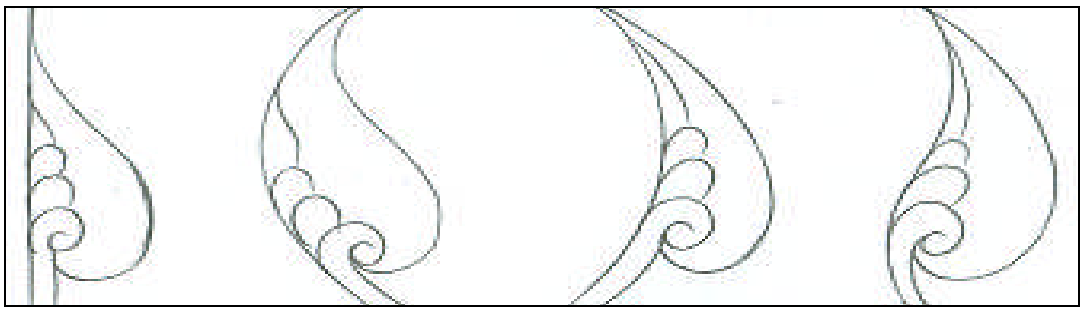

Şekil 1. 2: Rumi kol örnekleri

1.2. Kullanım Yerleri

Helezon ve dallarda, bağlanarak kompozisyon oluşturabilmek için (orta kompozisyon, kenar suyu, bordür, kitabe vs.) kullanılır. Helezon kıvrık dallar- kollar üzerine yetiştirilen rumiler; kendi başlarına kullanılarak kompozisyon oluşturabildikleri gibi, farklı motiflerde de (hatayiler-lotuslar vb.) birlikte kullanılarak kompozisyon oluşturabilir.

Kıvrık dallar üzerine rumilerin yetiştirilmesi ile oluşturulan rumi kollar incelendiğinde; düz ve kanatlı rumi kollar olmak üzere iki ana gruba ayrıldığı görülür. Çizilişlerine göre ve desen içerisinde aldıkları vazifeye göre gruplandırılan rumiler, bu formlara dayanılarak oluşturulmuştur(bk. şekil 1.3 – 1.4).

Şekil 1.3: Düz rumi kol örnekleri

Şekil 1.4: Kanatlı rumi kol örnekleri

Kanatlı rumiler düz rumilerin geliştirilmesi ile oluşturulmuştur. İki kanatlı ve üç kanatlı vb. çeşitleri vardır. Bu kanatlı rumiler, sayesinde kompozisyon içerisindeki dallar da (kollar) başka bir motife kolayca bağlanır böylece, kompozisyonda farklı olanaklar sağlanarak kompozisyonu zenginleştirir. Birbiri üzerine geçmiş iki helezon çizgi üzerine çizilerek oluşturulan ayırımcı rumiler, kompozisyon içerisinde kapalı alan oluşturur. Bu kapalı alanlar, farklı renklerde boyanarak çok renkli desenlerin oluşturulmasını sağlayıp desene hareketlilik kazandırır.

Rumi kolların içi; küçük rumilerle bezenerek hurdeli rumi kollar (bk. resim 1.1), başka motiflerle süslenerek işlemeli rumi kollar elde edilir. Rumi kolların dış sınırları dilimlenerek dendanlı (dilimli), simetrik çizilerek sencide (simetrik), üzeri yine rumiler ile sardırılırsa sarılma (piçida) rumi kollar elde edililir. Rumi kollar düz veya kanatlıdır.

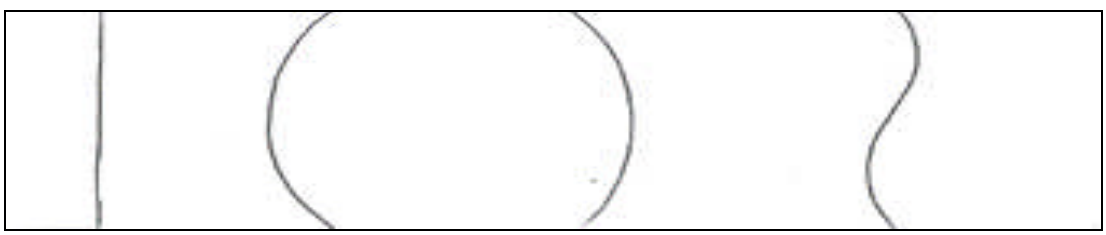
Resim 1. 1: Hurdeli rumi kol örnekleri

1.3.Çizim Teknikleri

Rumi kollar bildiğiniz gibi; düz, eğri, helezon dalların (kol) üzerine rumi motifinin yerleştirilmesi (çizilmesi) ile oluşturulur.

Rumi kolların çizimine diğer motiflerde olduğu gibi, kaneviçesini belirlenmesiyle başlanır. Kaneviçeyi çizebilmek için;

- Ruminin oluşturulacağı çizgiler belirlenir (bk. Şekil 1. 5).

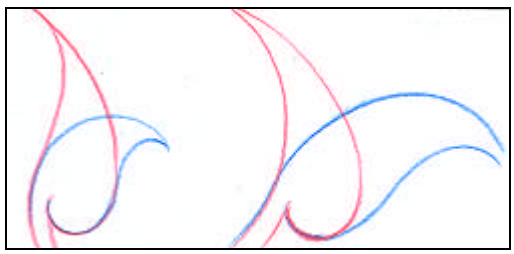
Şekil 1. 5

- Hudut çizgisi veya silüeti olan kaneviçe, bu çizgiler üzerine, içine veya dışına veya hem içine hem dışına olarak da oturtulabilir (bk. şekil 1. 6).

Şekil 1. 6

Eğer ruminin oturtulacağı çizgilerde iki helezon ayrımı varsa, her helezona da birer tane olmak üzere iki kaneviçe iç içe oturtulur. Ayırma rumi kollar bu şekilde çizilir. Bu çizgileri başlangıç noktasından başlayarak incelediğimizde ikisinin de helezon çizgiler olduğu görülür(bk. şekil 1.7).

Şekil 1. 7

Motif büyüklüğüne veya kompozisyon özeliğine göre rumi kollar en basit-yalın haliyle kullanılabildiği gibi iç kısımları çeşitli küçük kıvrımlarla (münhanilerle) süslenebilir.

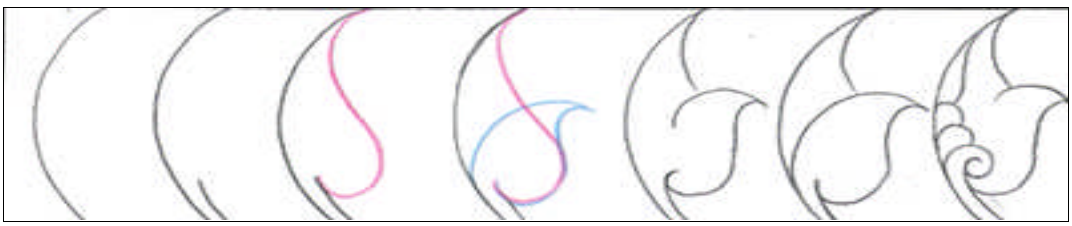
- Rumi içi, sapın uzantısına yerleştirilen münhanilerle
- Karın kısmı içe kıvrılmış görünümünde yine münhanilerle süslenir.
- Rumi kolların uç kısmı çeşitli şekillerde kıvrılmış olarak çizilir.

Bu rumi kollara sade (düz-basit) rumi kollar adı verilir(bk. şekil 1.8).

Şekil 1. 8

Kanatlı ruminin çizimine, sade (düz) ruminin çizilmesiyle başlanır. Bir düz ruminin karın kısmına, içe veya dışa gelecek şekilde yerleştirilen diğer düz rumi, "Tek kanatlı rumi" formunu oluşturur (bk. şekil 1.9).

Şekil 1.9: Kanatlı rumi çizimi

Kanatlı rumilerin bilinen diğer çeşitleri; tek kanatlı ruminin kanatlarının çoğaltılmasıyla geliştirilmiştir "çift kanatlı", "üç kanatlı" örnekleri klasiklerde bolca görülür (bk. şekil 1.10).

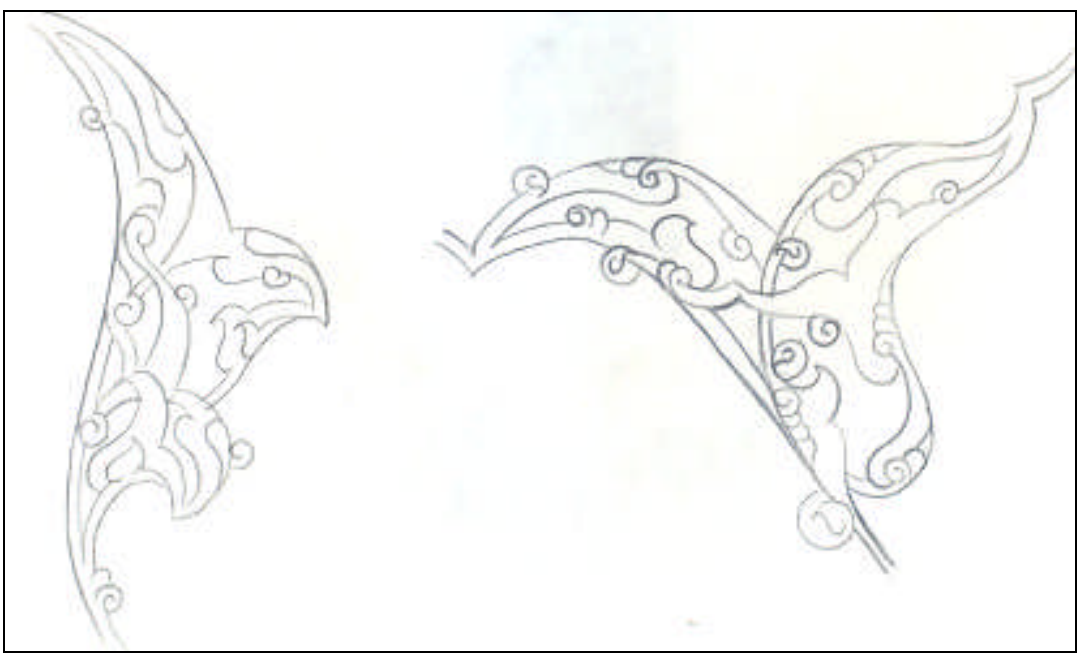
Şekil 1.10: Tek kanatlı ve çift kanatlı rumi kol örnekleri

Resim 1.2: Klasiklerden simetrik kanatlı işlemeli rumi kol örneği

Kanatlı rumilerin kanadının simetriğine rastlayacak şekilde, diğer kanatlar oturtulduğunda ise "simetrik kanatlı rumiler" oluşur. Resim 1.2'ye bakınız.

Rumi üslubunda; rumi kolların iç kısmı, küçük rumilerle alanlara ayrılarak "hurdeli rumi kollar"(bk. şekil 1.11), hatayi- lotus- lale- vs. gibi motiflerle süslenerek " işlemeli rumi kollar" oluşturulur. Bu örneklerde, ruminin dış sınırları (formları) korunmuş, sadece içi bezenmiştir (bk. Resim 1.3).

Şekil 1.11: Hurdeli rumi kol örnekleri

Resim 1. 3: Klasiklerden hurdeli rumi kol örneği

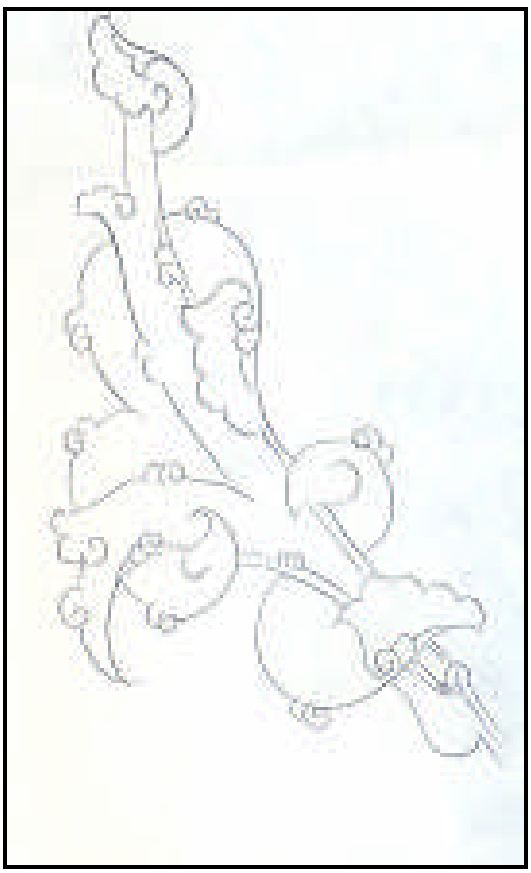
Resim1.4:Klasiklerden çift kanatlı–dendanlı (işlemeli rumi) kol örneği

Rumi üslubunda; rumi kolların dış sınırları dilimlenmesiyle “dilimli rumi kollar” veya “dendanlı rumi kollar” oluşturulur (bk. resim 1.4 ve 1.5).

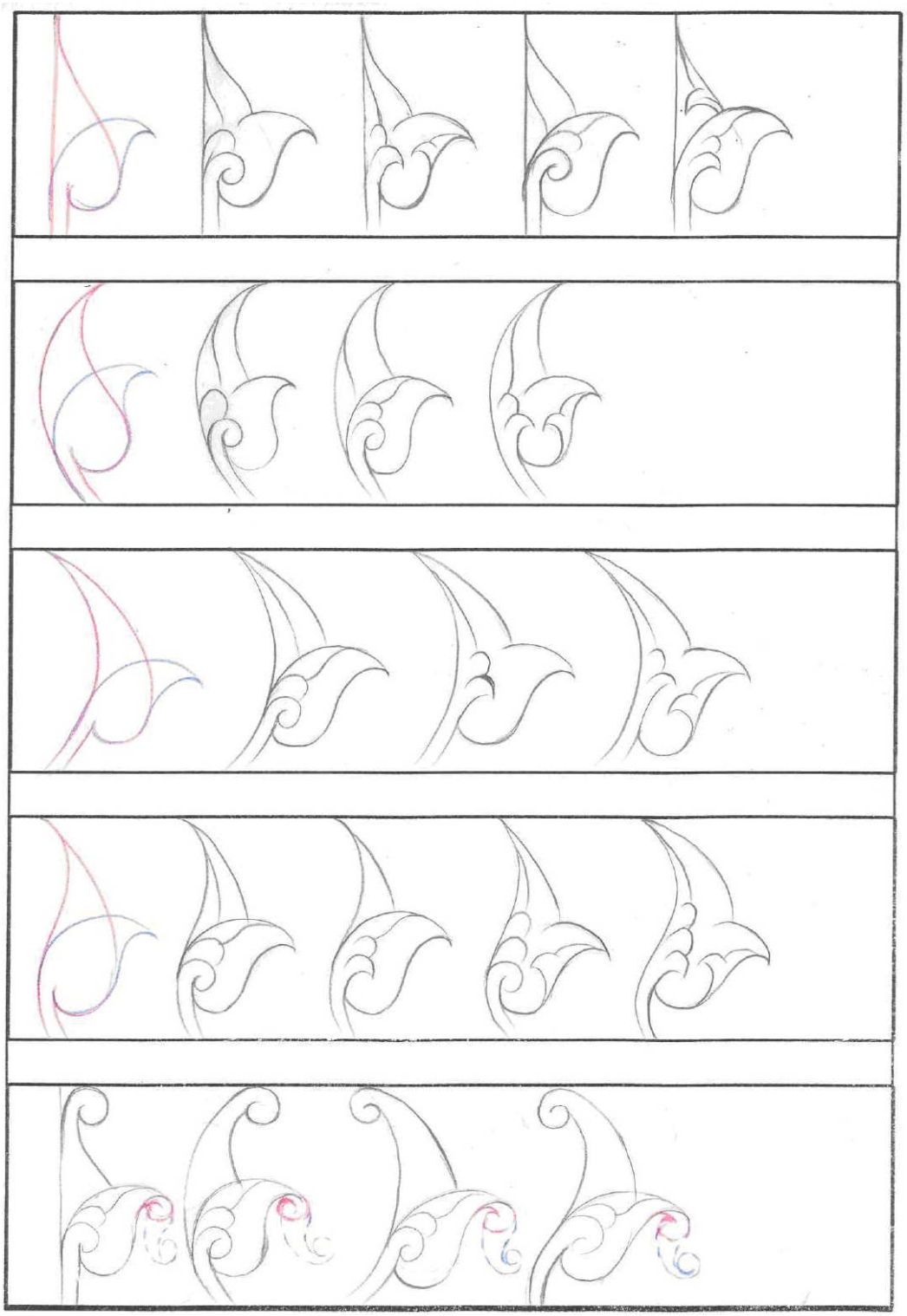

Resim 1.5: Klasiklerden dendanlı - işlemeli rumi kol örneği

Rumi üslubunda; ince- uzun düz ve kanatlı rumi kolların etrafına yine dilimli veya düz rumiler sarılmış görünüşte çizilerek “sarılma rumiler” veya “piçide rumi” ler (Şekil 1.12’ye bakınız.) oluşturulur. Şekil 1.13’te münhanilerle süslenmiş rumi kol örneklerini inceleyiniz.

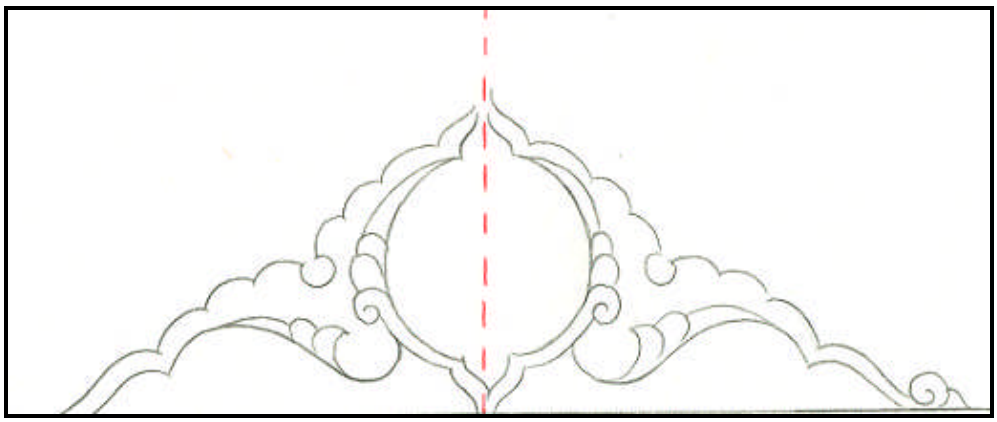

Şekil 1.12: Sarılmış rumi kol çizimi

Şekil 1.13:Münhanilerle süslenmiş rumi kollar

Rumi üslubunda; kompozisyonda kapalı alanlar oluşturan “ayırma rumiler”, kanatlı ruminin kanat kısmının uzatılarak çizilmesi ile oluştururlar. Şekil 1.14’e bakınız (bk. Resim 1.6).

Şekil 1.14: Ayırma rumi kol ile oluşturulan kapalı form örneği

Resim 1.6: Klasiklerden ayırma rumi kolların oluşturduğu kapalı formlardan kompozisyon örneği

Rumi kompozisyonlarda dikkat edilmesi gereken kurallar şunlardır:

- Rumi kompozisyonda; motiflerin düzenlenmesinde, aralarında belirli oranda bir mesafenin bırakılmasında dikkat edilmelidir. Saplar üzerine arka arkaya gelecek rumilerin arası genelde bir motif uzunluğu kadardır.

- Rumiler başka motiflerle birlikte kullanıldığında kesinlikle aynı dal üzerinde yer almaz. Dallar ayrıdır, daima kendi hatlarında devam ederek diğer dala karışmaz. Birbirlerini alt-üst sırayla geçer.

- Rumi kolların çakışma yerlerine rumi orta bağ, bitiş noktalarına ise rumi tepelikler yerleştirilir.

- Simetrik düzenlemeler dışında, genellikle kavisli ve helezonik hatlar üzerinde ve aynı yöne olmak üzere yerleştirilir.

- Dairesel hatlarda birbiri üzerine geçmeler alt-üst sırayla olur ve geçişler saplardan veya rumilerin sapa yakın bölümlerinden yapılır. Rumi sap çatışmasında, sap daima alttan geçer ve iki ruminin kesişmesine imkan tanınmaz.

- Kesişen hatlarda rumiler daima ince olan çizginin üzerinde kalacak şekilde yerleştirilir.

- Daima bir sap üzerinde belirli aralıklarla devam eder.

- Rumili kompozisyonların kaynağında geometrik düzenlemeler söz konusudur. Dolayısıyla, geometrik yapısı belirlendiği takdirde desenin iskeletini çıkarmak mümkündür.

- Rumilerin iç bezemesinde kullanılan, küçük kıvrımlı münhaniler, rumi sapın uzantısını takip eder.

- Kompozisyon ölçüsüne göre çok iri çizilen bir ruminin içi, küçük rumiler ile (hurdeli veya hatayi grubu motifler ile) bezenerek daha hoş ve estetik hale getirilir.

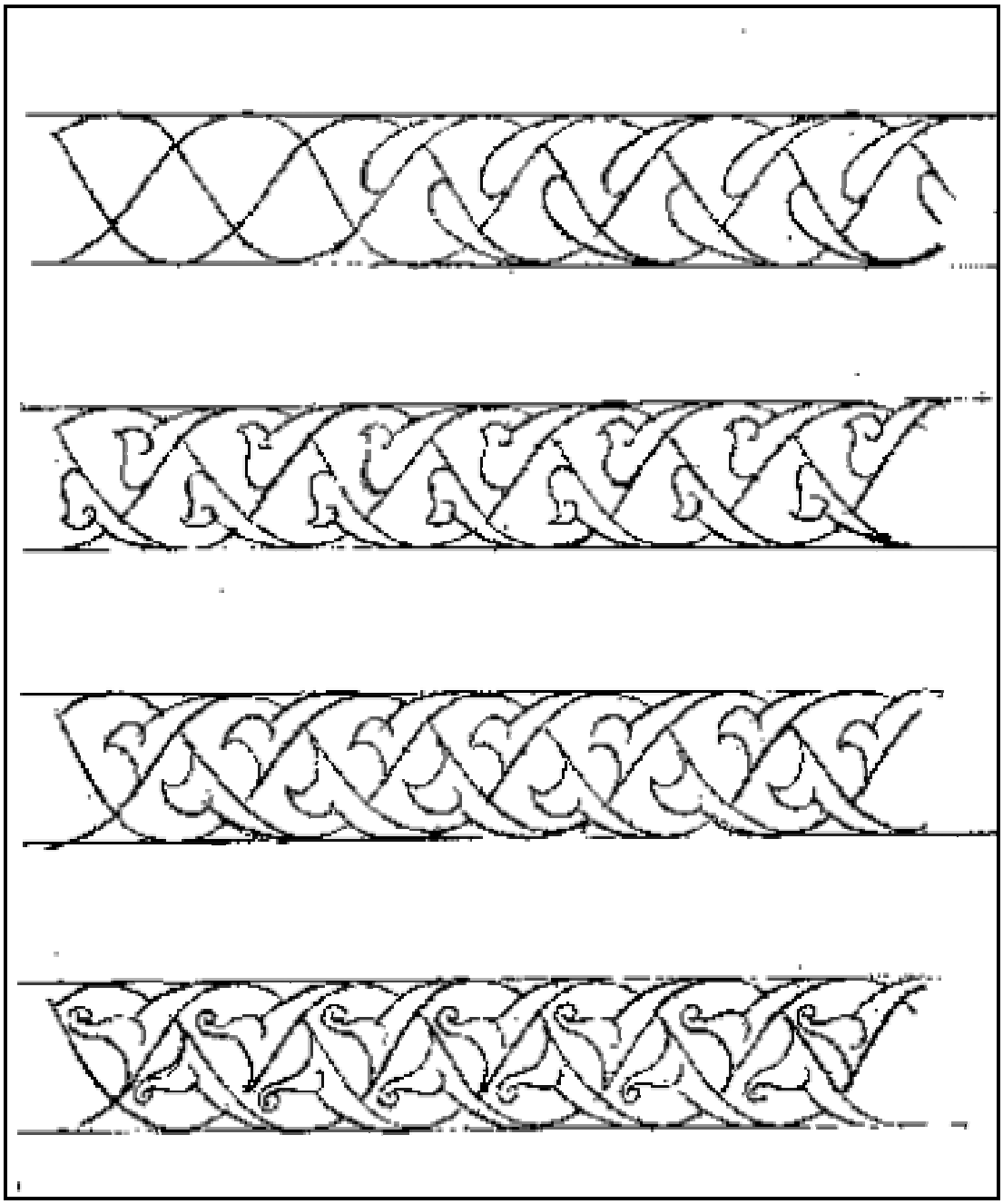
Rumilerin her birinin kendi içlerinde sayısız çeşitleri vardır. Gerek kendi başlarına veya hatayi motifleri ile birlikle uygulanıp sınırsız kompozisyon üretme olanağı sağlar.

Simetrik düzenleme dışında kavisli ve helezonik hatlar üzerinde ve aynı yönde olmak üzere yerleştirir.

Resim 1.7’de rumi kollarla hazırlanmış klasik desen örneği görülmektedir.

Resim 1.7:Klasiklerden rumi kollarla hazırlanmış desen

Şekil 1. 15: Rumi motifi ile üç iplik bordür örnekleri

Bu düzenlemeler ile rumi kollarda pek çok bordür kompozisyonları oluşturulmuştur.

Şekil 1.15'te gösterilen bordür örnek lerine **üç iplik rumi** adı verilir. Birbiri içinden geçen üç hat üzerinde rumilerin aynı yönde dizilerek meydana getirdiği rumi örgüsüne üç iplik rumi adı verilir.

Rumilerde kompozisyon kurallarında anlatıldığı gibi, bu bordür örneklerine baktığımızda;

- Rumileri taşıyan dairesel hatların (dalların) birbirleri üzerinden geçmeleri alt – üst sırayla olmuştur.
- Bu geçişler sapların veya rumilerin sapa yakın ince kısımlarından yapılmıştır.
- Desenler iki rumi kesinlikle birbiriyle kesişmemiştir.
- Dal-rumi kesişmesinde dal ruminin altında kalmıştır.
- Dal üzerinde rumiler belirli aralıklarla ve aynı yönde sıralanmıştır.

İster bordür kompozisyonu, ister kenar suyu, ister ana desen olsun bütün rumili kompozisyonlarda bu kurallara dikkat edilir ve edilmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ 1

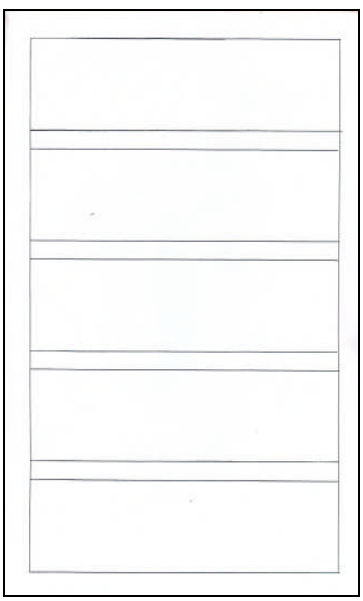
RUMİ KOL ÇİZİMLERİ

Kullanılacak Araç Gereçler

- Parşömen kağıdı
- Beyaz resim kağıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- 90 derecelik gönye-cetvel
- Çizilmiş örnekler
- Silgi

İşlem Basamakları

- Kullanacağınız araç gereci hazırlayınız.
- Parşömen kâğıdınızın etrafına 10mm'lik çerçeve içine alınız.
- Çerçeve içine aldığınız parşömen kâğıdınızın içte kalan330*230mm'lik kısmını yatay olarak, 5 li 230*-57mm veya 6' lı 230*47mm parçalara bölünüz. Bunun için aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

- Aşağıda görülen 230*57 mm' lik çizim alanına çizim aşamalarına dikkat ederek rumi kol çeşitlerini çiziniz.

- Rumi kolun yerleştirileceği düz çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Bu çizgiler üzerine, rumi kolun hudut çizgisini çizerek, kaneviçeyi oluşturunuz.
- Rumi kolun içerisine küçük kıvrımlı münhanileri çizerek detayları oluşturunuz.
- Bu detay çizimleri farklı şekillerde çiziniz.

    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3-4 kez temize çekiniz.

- Rumi kolun yerleştirileceği iç bükey-eğri çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Bu çizgiler üzerine, rumi kolun hudut çizgisini çizerek, kaneviçeyi oluşturunuz.
- Rumi kolun içerisine küçük kıvrımlı münhanileri çizerek detayları oluşturunuz.
- Bu detay çizimleri farklı şekillerde çiziniz.

    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz. Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3 - 4 kez temize çekiniz.

- Rumi kolun yerleştirileceği dış bükey-eğri çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Bu çizgiler üzerine, rumi kolun hudut çizgisini çizerek, kaneviçeyi oluşturunuz.
- Rumi kolun içerisine küçük kıvrımlı münhanileri çizerek detayları oluşturunuz.
- Bu detay çizimleri farklı şekillerde çiziniz.

    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3-4 kez temize çekiniz.

- Rumi kolun yerleştirileceği helezon çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Bu çizgiler üzerine, rumi kolun hudut çizgisini çizerek, kaneviçeyi oluşturunuz.
- Rumi kolun içerisine küçük kıvrımlı münhanileri çizerek detayları oluşturunuz.
- Bu detay çizimleri farklı şekillerde çiziniz.

    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3-4 kez temize çekiniz.
    - Rumi kolun iç detaylarını çiziniz.

- Rumi kolun yerleştirileceği düz çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Hudut çizgisini çizerek düz rumi kolu oluşturunuz.
- Çizdiğiniz düz rumi kolun karın kısmına içe veya dışa gelecek şekilde diğer düz rumiyi yerleştiriniz.

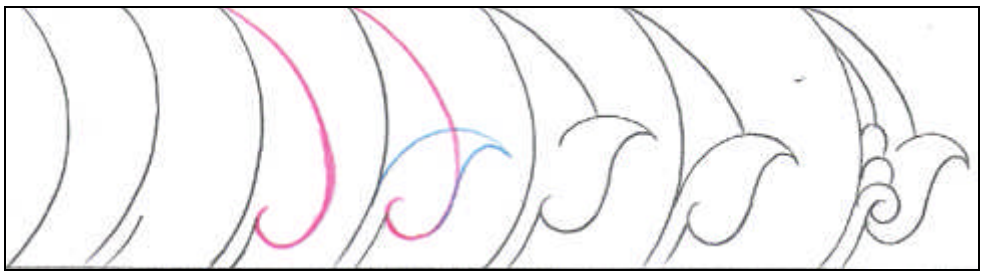
    - Bu çizim aşamasının kanatlı rumi kolun kaneviçesini oluşturduğunu unutmayınız.
    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3 - 4 kez temize çekiniz.
    - Rumi kolun iç detaylarını çiziniz.
    - Parşömen kâğıdınızda çalışacağınız alan bittiğinde, ikinci parşömen kâğıdınızı hazırlayınız.

- Rumi kolun yerleştirileceği iç bükey-eğri çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Hudut çizgisini çizerek düz rumi kolu oluşturunuz.
- Çizdiğiniz düz rumi kolun karın kısmına içe veya dışa gelecek şekilde diğer düz rumiyi yerleştiriniz.

    - Bu çizim aşamasının kanatlı rumi kolun kaneviçesini oluşturduğunu unutmayınız.
    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3 – 4 kez temize çekiniz.
    - Rumi kolun iç detaylarını çiziniz.

- Parşömen kâğıdınızda çalışacağınız alan bittiğinde, ikinci parşömen kâğıdınızı hazırlayınız.

- Rumi kolun yerleştirileceği dış bükey-eğri çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Hudut çizgisini çizerek düz rumi kolu oluşturunuz.
- Çizdiğiniz düz rumi kolun karın kısmına içe veya dışa gelecek şekilde diğer düz rumiyi yerleştiriniz.

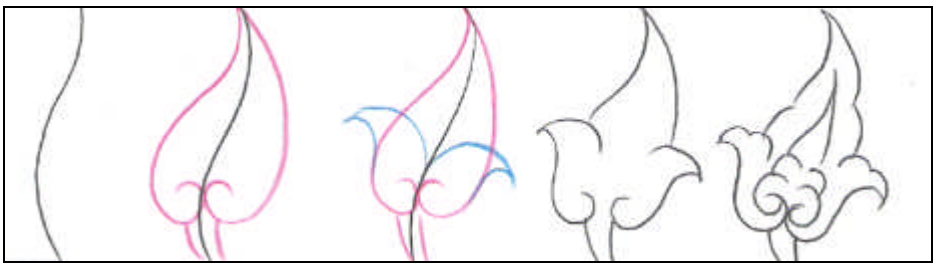
    - Bu çizim aşamasının kanatlı rumi kolun kaneviçesini oluşturduğunu unutmayınız.
    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.
    - Çiziminizi, parşömen kağıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3–4 kez temize çekiniz.
    - Rumi kolun iç detaylarını çiziniz.
    - Parşömen kâğıdınızda çalışacağınız alan bittiğinde ikinci parşömen kâğıdınızı hazırlayınız.

- Rumi kolun yerleştirileceği helezon çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Hudut çizgisini çizerek düz rumi kolu oluşturunuz.
- Çizdiğiniz düz rumi kolun karın kısmına içe veya dışa gelecek şekilde diğer düz rumileri yerleştiriniz.

    - Bu çizim aşamasının kanatlı rumi kolun kaneviçesini oluşturduğunu unutmayınız.
    - Her çizim aşamasını tek hareketle çizmeye özen gösteriniz.

- Çiziminizi, parşömen kâğıdınızın şeffaf özelliğinden faydalanarak en az 3–4 kez temize çekiniz.
- Rumi kolun iç detaylarını çiziniz.
- Parşömen kâğıdınızda çalışacağınız alan bittiğinde, ikinci parşömen kâğıdınızı hazırlayınız.

- Rumi kolun yerleştirileceği helezon çizgiyi çiziniz.
- Rumi kolun sap yerini belirleyiniz.
- Hudut çizgisini çizerek düz rumi kolu oluşturunuz.
- Çizdiğiniz düz rumi kolun karın kısmına içe veya dışa gelecek şekilde diğer düz rumiyi yerleştiriniz.
- Çizdiğiniz simetrik kanatlı rumi kolu dendanlı olarak çiziniz.
- Bu işlem aşamalarının işlemeli rumi kolların kaneviçesini oluşturduğunu unutmayınız.
- Parşömen kâğıdınızın şeffaflık özelliğinden faydalanarak çiziminizi 3–4 kez temize çekmeyi unutmayınız.

Çizim çalışmalarınızı yaparken;

- Estetik çizgiler elde edebilmek için bol bol çizim çalışmaları yapınız.
- Çizimlerinizde açık-koyu-açık çizgiler elde etmeye çalışınız.
- Çalışmalarınızda temiz ve titiz davranmaya özen gösteriniz.
- Motiflerin aslını bozmadan çizimlerinizi yapınız.
- Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yeterli kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar, çalışmalarınızı tekrarlayınız.
- Rumi kolların çizimlerinde işlem basamaklarının aynı olduğunu unutmayınız. Buna göre, klasik kompozisyonlardaki farklı rumi kol çizimlerini yapınız.
- Yaptığınız çizim çalışmalarınızı dosyalayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ 2

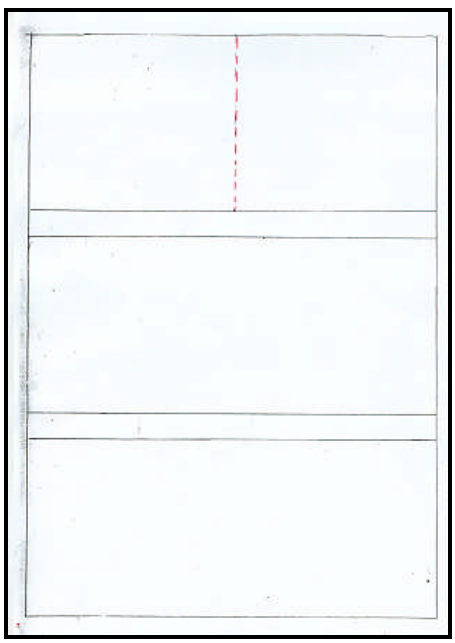
AYIRMA RUMİ KOLLAR VE KAPALI FORM OLUŞTURMA

Kullanılacak Araç Gereçler

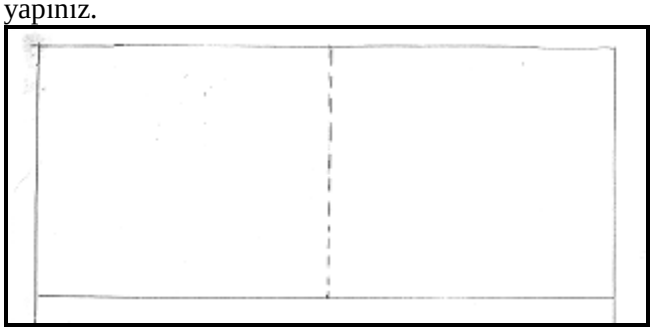
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu
- 90 derecelik gönye-cetvel
- Çizilmiş örnekler
- Silgi

İşlem Basamakları

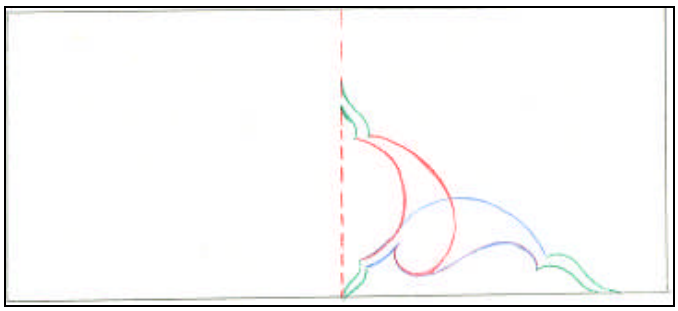
- Parşömen kâğıdımızı 350*-250mm ölçülerde kesiniz.
- Parşömen kâğıdınızın etrafını 10mm'lik çerçeve içersine alınız.
- Çerçeve içersine aldığınız parşömen kâğıdınızın içte kalan 330*230mm' lik kısmını yatay olarak aralarında 15mm'lik mesafe bırakarak 230 *10mm'lik üç eşit parçaya bölünüz. Bunun için aşağıdaki örneği inceleyiniz.

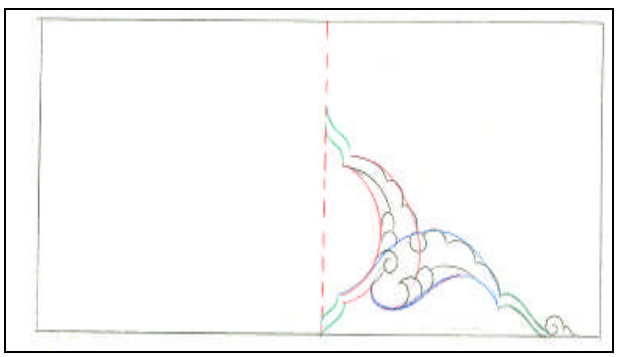
- Aşağıda görülen 230*100mm çizim alanına ayırma rumi kollar ile kapalı form çizimi yapınız.

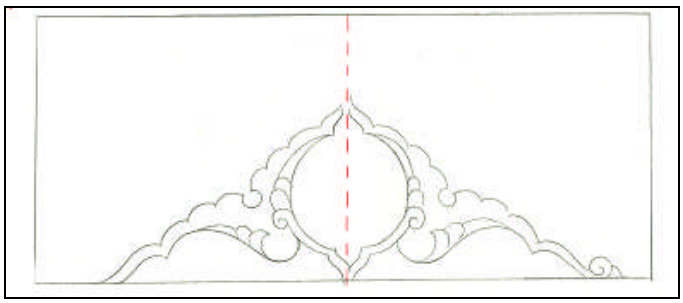
- 230*10mm'lik alanın tam ortasına orta eksen çizgisini çiziniz.

- Orta eksenin sağ tarafına, ayırma rumi kolun yerleştirileceği dış bükey-eğri çizgiyi çiziniz.
- Eğri çizginin üzerinden sağ dış tarafa doğru ikinci eğri çizgiyi çizerek helezon ayrımını yapınız.
- Birinci eğri çizginin dış tarafına, ikinci eğri çizginin iç tarafına gelecek şekilde iki kaneviçeyi üst üstte oturtunuz.
- Ayırma rumi kol dikey ve yatay eksene kıvrak çizgilerle bağlayınız.
- Bu işlem aşamaları çizilecek kapalı formun kanaviçesini oluşturduğunu unutmayınız.

- Kaneviçesi çizilen ayırma rumi kolları dilimleyerek, son şeklini veriniz.
- Ruminin iç kısımlarına münhani kıvrımları çiziniz

- Kâğıdınızı orta eksen üzerinden katlayarak, çiziminizin simetriğini alınız.
- Ayırma rumi kolların yanlarındaki birleşen uçlarına rumi tepelik çiziniz.
- Parşömen kâğıdınızın şeffaflık özelliğinden faydalanarak çiziminizi 3- 4 kez temize çekiniz.

- Hazırladığınız parşömen kâğıdınızdaki 2. ve 3. alanlara ayırma rumi kollar ile farklı kapalı formlar çiziniz.

  - Bu çizimleri yapabilmek içim, klasik rumi kompozisyonlarındaki kapalı formları inceleyip örnek olarak kullanınız.

- İsterseniz ayırma rumi kolları içlerini münhanilerle süsleyiniz.

  - Ayrımcı rumi kolları oluşturduğu kapalı formlar ile çok çeşitli rumi kompozisyonlar çizilebileceğini biliniz.

Çizim çalışmalarınızı yaparken;

- Estetik çizgiler elde edebilmek için bol bol çizim çalışmaları yapınız.
- Çizimlerinizde açık-koyu-açık çizgiler elde etmeye çalışınız.
- Çalışmalarınızda temiz ve titiz davranmaya özen gösteriniz.
- Motiflerin aslını bozmadan çizimlerinizi yapınız.
- Aynı ölçülerde kağıt hazırlayarak yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmalarınızı tekrarlayınız.
- Rumi kolların çizimlerinde işlem basamaklarının aynı olduğunu unutmayınız. Buna göre, klasik kompozisyonlardaki farklı rumi kol çizimlerini yapınız.
- Yaptığınız çizim çalışmalarınızı dosyalayınız.

UYGULAMA FAALİYETİ 3

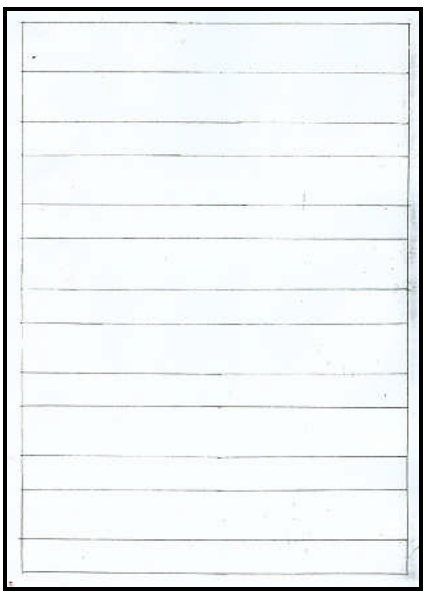
RUMİ KOLLAR İLE BORDÜR DESENİ OLUŞTURMA

Kullanılacak Araç Gereçler

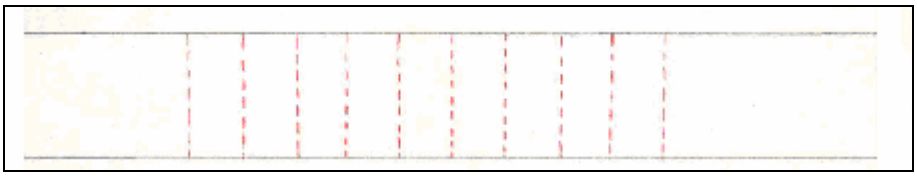
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu- silgi
- Gönye cetvel
- Örnek çizimler

İşlem Basamakları

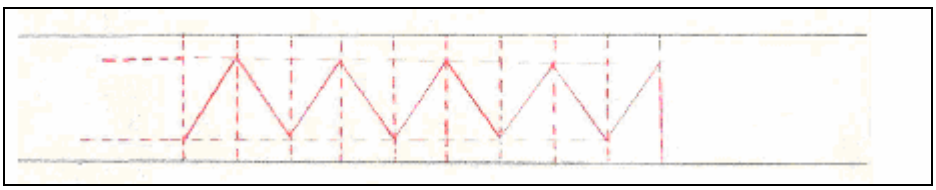
- Parşömen kâğıdınızı 350*250mm ölçülerinde kesiniz.
- Parşömen kâğıdınızın etrafını 10mm‘lik çerceve içine alınız.
- Çerçeve içerisine aldığınız parşömen kâğıdınızın 330*230mm’lik kısmını, yatay olarak, aralarında 20mm’lik boşluk olacak şekilde 230*30mm’lik altı eşit parçaya bölünüz.

- Aşağıda görülen 230*30mm'lik alana rumili bordür deseni çiziniz

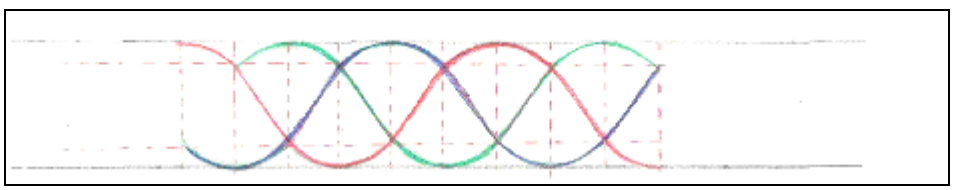
➢ 230*30 mm' lik yatay alanı, dikey olarak 15mm'lik alanlara bölünüz.

➢ 15mm'lik alanlara bir aşağıda bir yukarı olarak zikzaklar çizerek bordürün oluşturulacağı bölümleri ayırınız.

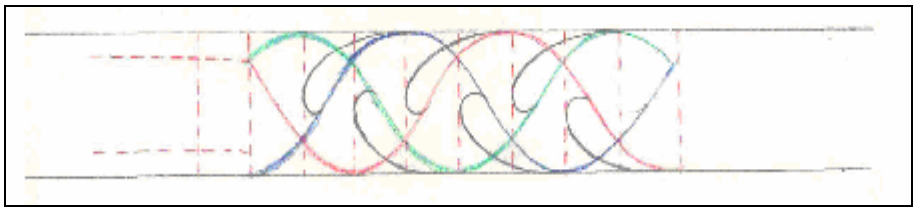
➢ Bu bölümleri yaylar çizerek birbirine bağlayınız.

- Bu işlem basamağında, üç dal oluştuğuna dikkat ediniz**.**

➢ Üst tarafta; 15mm'lik bölümlerde birer atlayarak yukarı bakan rumileri, dallar üzerine çiziniz.

- Bu işlem basamağında rumilerin 1. 2. ve 3. dallar üzerine üzerine yerleştirildiğine dikkat ediniz.

Aralarda boş kalan 15mm'lik bölümlere aşağıya doğru bakan rumileri yerleştiriniz.

- Üç ayrı dal üzerine yerleştiren rumilerde daldaki rumilerin bir aşağı - bir yukarı doğru baktığına dikkat ediniz.
- Dal ve rumi kesişmesinde, dalları rumilerin altında bırakınız.

Rumilerin dallar üzerine aynı yöne devam ettiğinde dikkat ediniz.

Bordür deseninizi, parşömen kâğıdınızın şeffaflık özelliğinden faydalanarak 3-4 kez temize çekiniz.

- Hazırladığınız parşömen kâğıdınızın diğer alanlarına(2.-3.- 4.)şekil 1. 13'te gösterilen üç iplik bordür çeşitlerini çiziniz.

Çizim çalışmalarınızı yaparken;

- Estetik çizgiler elde edebilmek için bol bol çizim çalışmaları yapınız.
- Çizimlerinizde açık-koyu-açık çizgiler elde etmeye çalışınız.
- Çalışmalarınızda temiz ve titiz davranmaya özen gösteriniz.
- Motiflerin aslını bozmadan çizimlerinizi yapınız.
- Aynı ölçülerde kâğıt hazırlayarak yeteri kadar pratiklik ve beceri kazanıncaya kadar çalışmalarınızı tekrarlayınız.
- Rumi kolların çizimlerinde işlem basamaklarının aynı olduğunu unutmayınız. Buna göre, klasik kompozisyonlardaki farklı rumi kol çizimlerini yapınız.

Yaptığınız çizim çalışmalarınızı dosyalayınız.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda, kullandığınız ölçülerde 250*350 mm'lik kestiğiniz kâğıtlarınızı 10 mm'lik iç çerçeve çiziniz. İç kısımda kalan 330*230 mm'lik alanı; yatay olarak, aralarında 20 mm'lik boşluk bırakılarak 230*30mm'lik altı eşit parçaya bölünüz (Uygulama faaliyeti–3'te verilen örnek çalışmayı inceleyiniz.). Kâğıdınızın; birinci sırasındaki alana; düz rumi kollar ile üç iplik rumi bordür çiziniz. İkinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki alanlara, değişik kanatlı rumi kollar ile üç iplik rumi bordür çiziniz. Kalan diğer alanlarda bordür çizimlerinizi tekrarlayarak içlerini münhanilerle süsleyiniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.	Parşömen kâğıdınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
3.	İçte kalan 230*330mm'lik kısmı aralarında boşluk bırakarak sekiz eşit parçaya böldünüz mü?		
4.	Birinci sıradaki çizim alanına 15mm'lik planlara böldünüz mü?		
5. **6.**	15mm'lik alanlarda; bir aşağı bir yukarı gelecek şekilde zik- zaklar çizdiniz mi? (düşey eğri ve dikey eğri çizgiler)		
7.	Bu bölmeleri yaylar ile birbirine bağladınız mı?		
8.	Üst tarafta, yukarı bakan rumileri dallar üzerine yerleştirdiniz mi?		
9.	Aradaki boş kalan dallara, alt tarafa bakan rumileri yerleştirdiniz mi?		
10.	Çizimlerinizi yeterince temize çektiniz mi?		
11.	İkinci, üçüncü ve dördüncü sıradaki çizim alanlarına, aynı düz rumi kollarından oluşan üç iplik rumi bordürü, işlem sırasına göre çizdiniz mi?		
12.	Bordürdeki rumi kolları, kanatlı rumi kollar olarak çizdiniz mi?	.	.
13.	Kalan diğer çizim alanlarında, üç iplik rumi bordürleri çizip işlemlerini küçük münhanilerle süslediniz mi?		
14.	Çizimlerinizde estetik çizgiler kullanmaya dikkat etiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda "Hayır" şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetlerini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı "Evet" ise bir sonraki faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ–2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında; aslını bozmadan, estetik bir üslupla çizim tekniğine bağlı kalarak, rumi madalyon motiflerini çizebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizdeki konu ile ilgili kaynak kişilerle görüşünüz.
- Türk süsleme sanatında kullanılan (özellikle tezhip sanatında) madalyon formların çeşitlerini araştırınız.
- Türk süsleme sanatlarında kullanılan (özellikle tezhip sanatı) madalyon formları içerisine çizilen kompozisyon örneklerini araştırınız.
- Çini sanatındaki klasik kompozisyon örneklerindeki madalyon formların çeşitlerini araştırınız.
- Bu madalyon formlarının içerisine çizilen rumi kompozisyon örneklerini araştırınız.
- İnternetten konu ile ilgili siteleri araştırarak bir dosya hazırlayınız.

2. MADALYON MOTİFLERİ

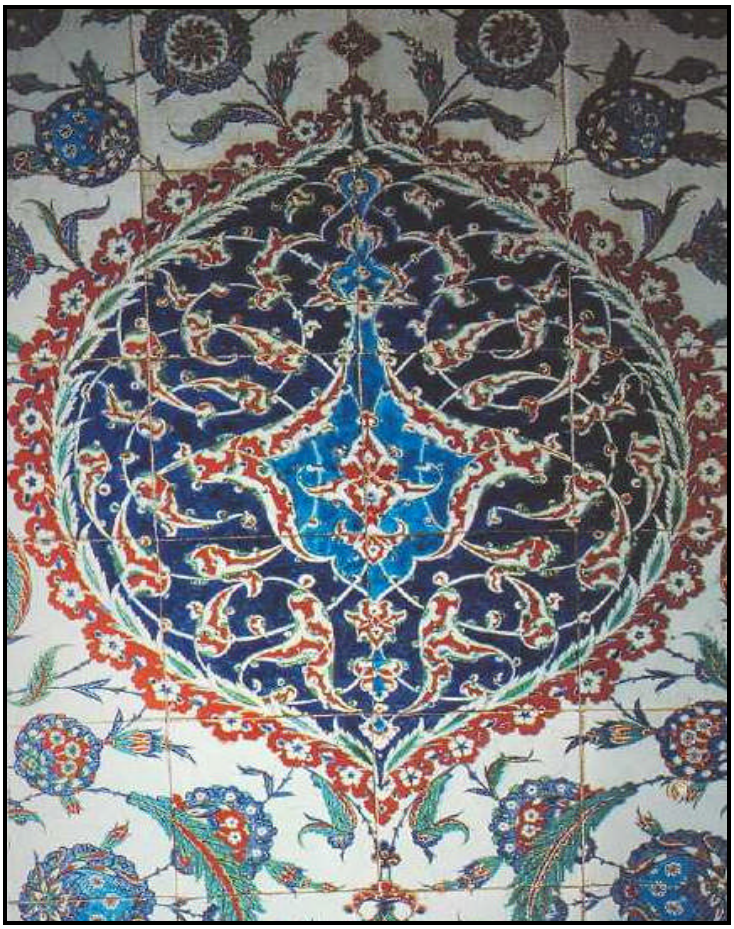
2.1. Tanımı

Türk çini sanatında desenlerin tam ortasında tasarlanan oval veya daire şeklindeki formlardır. Türk el yazısı kitapların süslemesinde en önemli ve belirgin formu olan bu madalyon biçimindeki bezemelere (süsleme), güneş anlamına gelen **"Şemse"** denilmektedir. Selçuklulardan başlayarak Osmanlılara kadar dairesel anlamda çizilen madalyon (şemse) formları 16yy.dan itibaren oval formlarda görülür. Benzeme tekniklerine göre şemselerin iki ucu uzatılmış olanlarına **salbekli şemse** denir.

Türk süsleme sanatlarının her dalında motif ve desen bilgileri aynı esasa dayanır. Dallara göre; desenin uygulanacağı yere, kullanacağı teknik ve malzemeye göre ayrıntılarda farklılık görülür. Buna göre, Türk süsleme sanatlarından çini sanatı kompozisyonlarında görülen madalyon formu ve iç kompozisyonlarında tezhip sanatındaki şemse formlarına göre farklılıklar görülebilmektedir.

Klasik Türk çini sanatındaki, iç kısımları rumi kompozisyonları ile bezenmiş madalyon motiflerini incelersek, madalyonun sınırları iç bükey-eğri çizgilerle dilimlenmiş olduğunu görürüz.

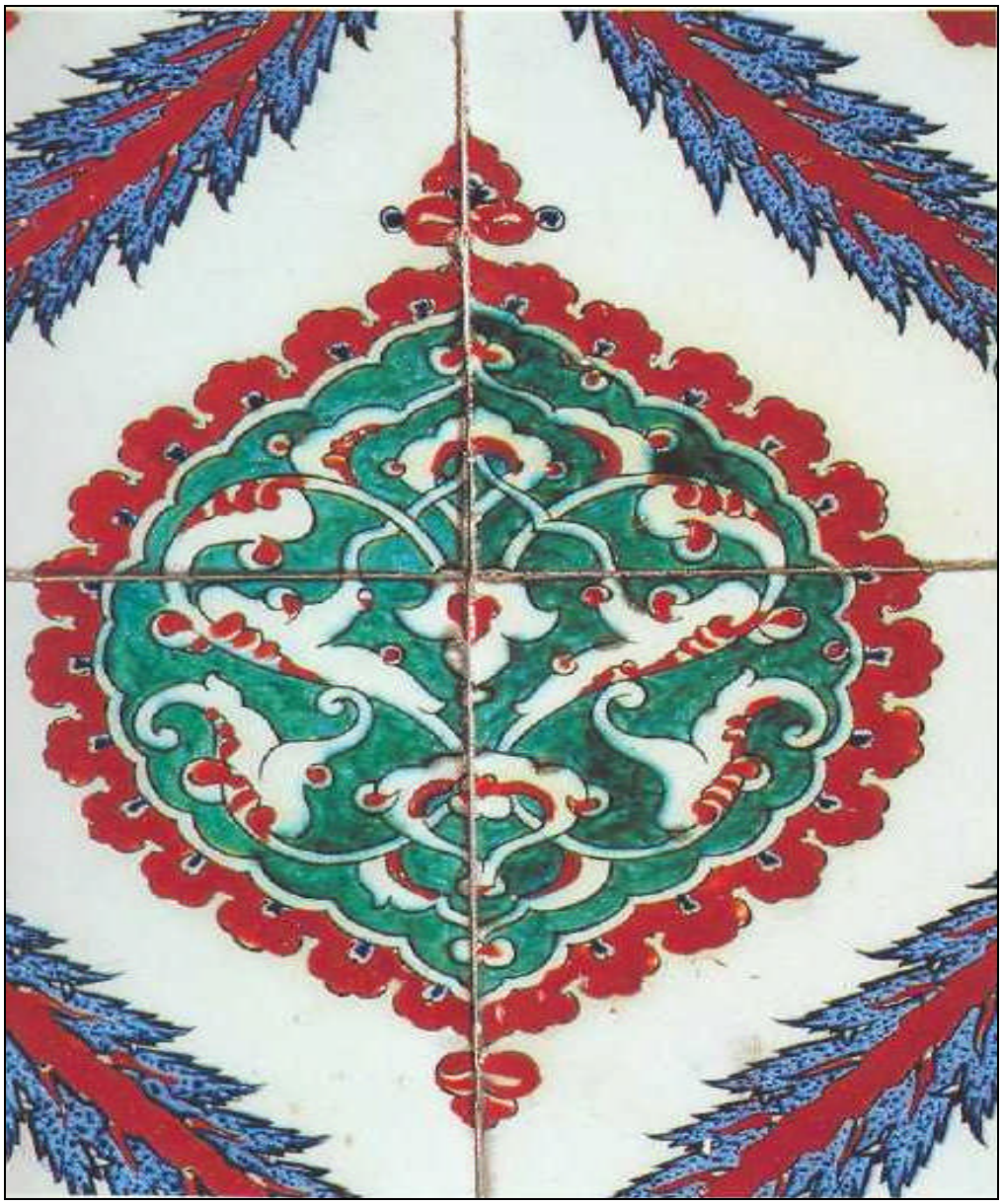
Dilimli formun içinde dilimli bir form daha bulunmaktadır. İçteki dilimli madalyon rumilerle bezelidir. Sınırlarının da yine kompozisyona ait rumiler oluşturur. Dıştaki iri madalyonun iç kompozisyonu belirli aralıklarla yerleştirilen dilimli daireler ve bunların aralarında dolanan hatayi üslubu motiflerle düzenlenmiştir. Formun uçlarında orijinal örneklerine benzeyen salbekler bulunmaktadır. Madalyon motifi daireye yakın oval görünmektedir.

Resim 2.1: Edirne Selimiye Camisi çinilerinden

Resim 2.1'de görüldüğü gibi; pano kompozisyonunun tam ortasında, şemse formundaki madalyonun sınırları, üçer dilimli gruplar halinde bölünmüş ve içleri pençlerle süslenmiştir. Dilimlerin iç sınırı, sırt sırta yerleştirilmiş tırnaklı yapraklarla çevrilmiştir. Madalyon motifinin uç noktalarında salbekler bulunmaktadır. Madalyonla salbeklerin aralarının iri hatayi çiçekleri yerleştirilmiştir. Madalyon formunun iç kompozisyonu ayırma rumi kolların oluşturduğu kapalı alanda bulunan rumi orta bağ ile geliştirilerek düzenlenmiştir. Madalyon motifi dairesel görünümlüdür.

Resim 2.2'de görüldüğü gibi madalyon motifinin sınırları, dışta üçer dilimli gruplar halinde bölünmüş, içte iç bükey-eğri çizgilerle sınırlandırılmıştır. Madalyon motifinin iç kompozisyonu ortada ters rumi tepelikten çıkan rumi düz kollar ve ayırma rumi kollar ile oluşturulmuştur. Form, dairesel görünümlüdür.

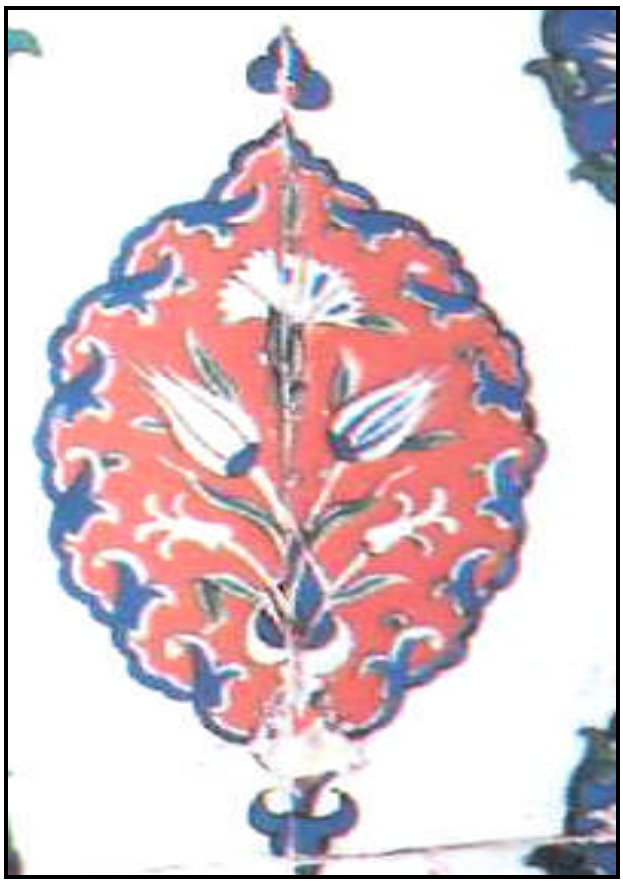
Resim 2.2: Edirne Selimiye Camisi çinilerinden

Resim 2.3'te görüldüğü gibi madalyon formunun dış sınırları iç bükey-eğri çizgilerle dilimlenmiştir. İçte yine aynı dilimlerin tekrarı ile sınırlandırılmıştır. İç kompozisyonun ortadaki rumi orta bağdan çıkan, helezon dallar üzerindeki rumi kollar oluşturur. Form oval görünümlüdür.

Resim 2.3: Gülbenkyan Müzesi'nde bulunan çinilerden

Klasik Türk çini sanatındaki, iç kompozisyonu rumi üslubunda farklı olarak hazırlanmış madalyon motiflerini inceleyecek olursak;

Resim 2.4: Edirne Selimiye Camisi çinilerinden

Resim 2.4'te görüldüğü gibi madalyon motifinin, dıştan içe doğru dönen rumi kıvrımlarla dilimlenmiştir. Bu dilimler hem iç hem dış sınırları oluşturmaktadır. Form, oval görünümlüdür.

Örneklerde de görüldüğü gibi, klasik Türk çini sanatında, madalyon motiflerinin dış sınır süslemelerine çok önem verilmiştir. Bunlardan yaprak dilimleri, rumi formlar sadece dilimlenip içleri değişik çiçeklerle bezenmiş sınırlardan oluşur. Klasik madalyon motiflerinin kendi içlerinde harmanlaması ile çok daha farklı madalyon motifleri oluşturulabilir.

2.2. Kullanım Yerleri

Klasik Türk çini sanatında, madalyon motifleri, özellikle pano kompozisyonlarının vazgeçilmez süsleme elemanıdır. Pano kompozisyonlarını kompozisyon türlerine göre incelediğimizde;

- Simetrik pano kompozisyonlarının tam ortasında göbek oluşturacak şekilde kullanılmıştır.

- Madalyon kompozisyonunda iç kompozisyon, pano kompozisyonundan ayrı olarak düşünülür, bir bütün olarak düşünülmez. Madalyon motifinin iç kısmında, pano deseninden bağımsız olarak kompozisyon oluşturur.

- Ulama, çini pano kompozisyonlarında yanlarda ulama noktalarında veya ortalarda kullanılır.

- Kenar suyu kompozisyonlarında ulama notlarına çizilir. Bu örneklerde kenar suyu deseni, kenarlara yarım olarak çizilen madalyon motifi ortasındaki tasarım oluşturur.

- Çini tabak formları için hazırlanan desenlerde, özellikle simetrik desenlerde, tam ortada olacak şekilde kullanılır.

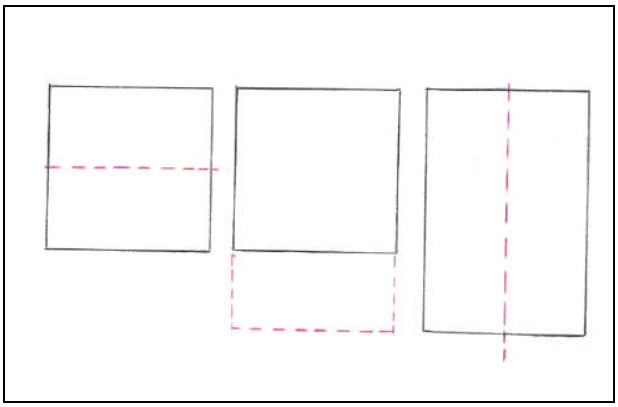
- Dik formlar için hazırlanan desenlerde, formun genişleyen karın kısmında yine ulama noktası olarak kullanılır.

2.3. Çizim Tekniği

Doğada görülen her şeyin bir dengesi vardır. Türk süsleme sanatlarının her dalında olduğu gibi, çini sanatında da kompozisyonda en dikkat edilecek nokta, dengenin sağlanmasıdır.

Antik çağlardan beri sanatla uğraşan insanlar, güzel ve doğru kompozisyon kurmak için birçok kurallara başvurmuşlar ve belirli oranlar aramışlardır. Bu oranlar “altın kesit” oranı ve “ahenk kapısı” oranıdır. Kolay olması bakımından günümüzde yaygın şekilde kullanılan oran “ahenk kapısı” oranıdır. Bu oran “altın kesit” oranına oldukça yakındır.

Madalyon motiflerinin boyu ve genişliği, bu orana dikkate alınarak belirlenir. Bunun için ortasında eşit iki parçaya bölünen bir karenin alt çizgisine, yarısı kadar bir uzunluk ilave edilerek bir dikdörtgen oluşturulur. Şekil 2.1’i inceleyiniz.

Şekil 2.1

Çizilecek madalyon motifinin boyutları belirlenerek çizime başlanır. Madalyon motifinin boyutları belirlenirken, desenin uygulanacağı yüzeyin ebatları mutlaka göz önüne alınmalıdır.

Madalyon motifi iki kısımdan oluşmaktadır:

- Madalyon motifinin sınırlarını oluşturan çizgilerden oluşan kısım
- Madalyon motifinin iç bünyesi yani rumi veya farklı motiflerden oluşturulan desenin bulunduğu kısım

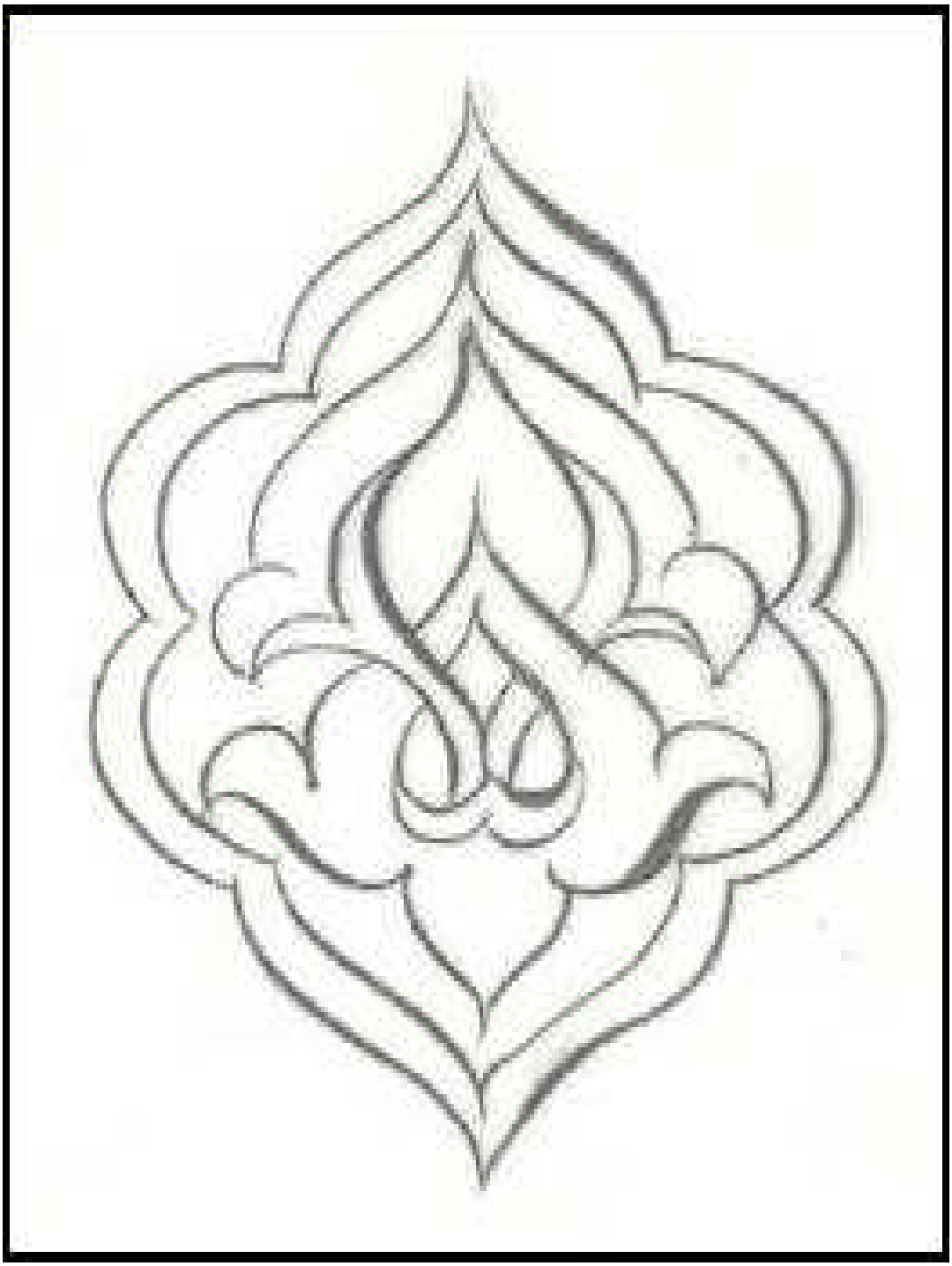
Buna göre madalyon motifinin çizim basamaklarını;

- Madalyon motifinin büyüklüğü ve şeklinin tesbiti (ölçülendirme)
- Madalyon motifinin dilimlerinin ayarlanması
- Orta eksen üzerinden yerleştirilen rumi orta bağdan başlayarak rumi kaneviçenin yerleştirilmesi
- Rumi kompozisyonun son şeklinin verilmesi ve temize çekilmesi

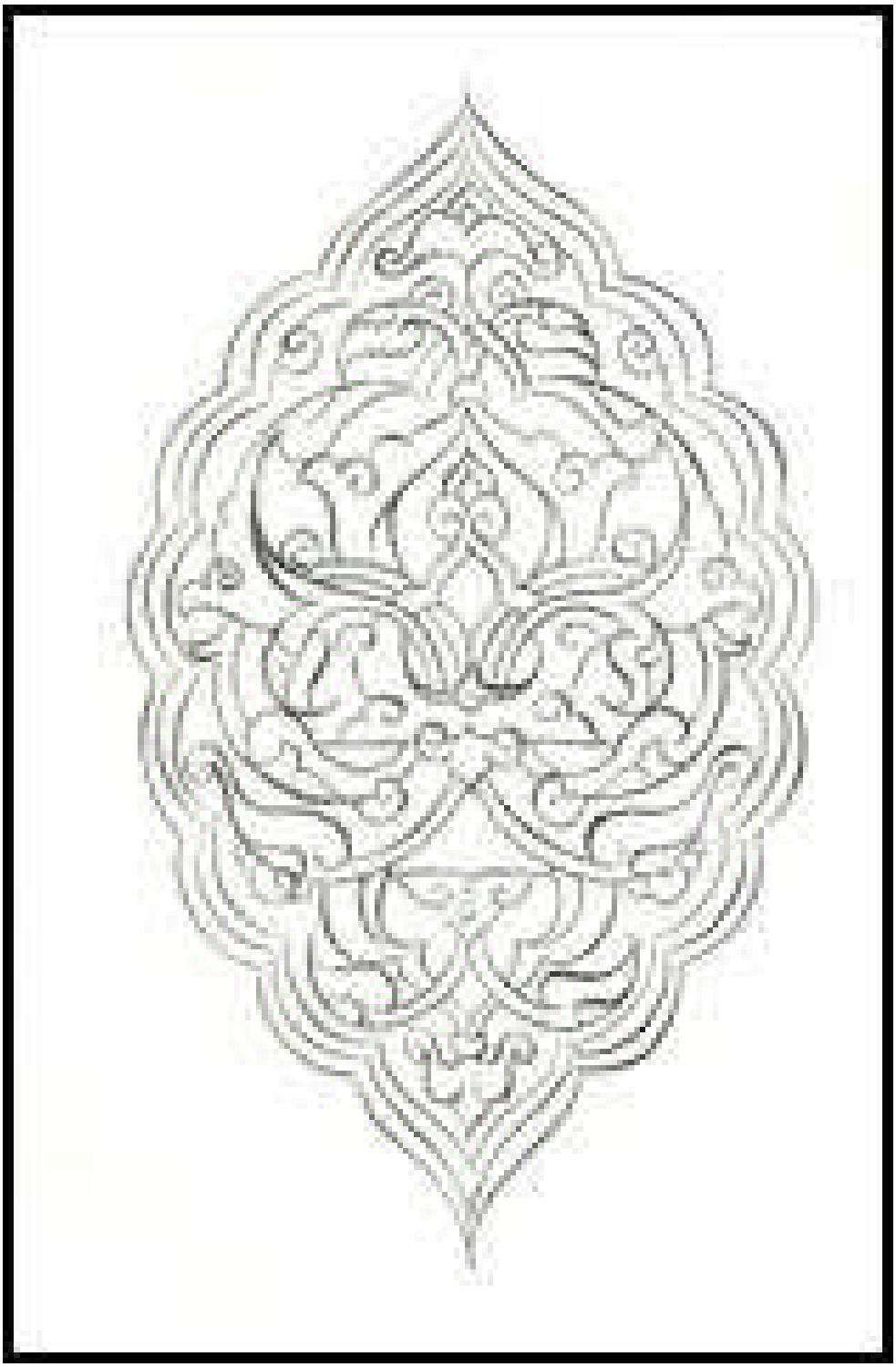
Çini sanatında madalyon formun içerisine çizilen rumi üslubundaki en zengin düzenlemeler; 1/2 tarzındaki simetrik kompozisyonlardır.1/4 tarzındaki kompozisyonlar da kullanılmaktadır. Resim 2.6 ve şekil 2.2 ve 2.3'ü inceleyiniz.

Resim 2. 6 : ¼tarzındaki simetrik düzenleme örneği

Şekil 2.2 : ½ tarzındaki simetrik düzenleme örnekleri

Şekil 2.3 : ½ tarzındaki simetrik düzenleme örnekleri

Madalyon motifi içine rumi üslubunda kompozisyon çizebilmek için;

- Madalyon motifinin boyutları belirlenir. Bunun için madalyon motifinin genişliği kadar kare çizilir. Karenin alt çizgisine yarısı kadar bir uzunluk ilave edilerek dikdörtgen oluşturulur. Oluşan bu dikdörtgen madalyon motifinin boyutlarını oluşturur. Başka bir ifade ile madalyon motifi bu dikdörtgen içine yerleştirilecek şekilde çizilir.

- Dikdörtgenin dikey ve yatay orta eksenlere alınır.

- Madalyonun sınırlarını oluşturacak oval çizgi orta eksen üzerinden başlayarak aşağı doğru çizilerek belirlenir. Bu parçayı enine ikiye katladığımızda çizgiler üst üste gelecek şekilde düzeltilerek oval çizimine son şekli verilir.

- Oval çiziminin simetriği alınarak şekli kontrol edilir; gerekirse düzeltmeler yapılır.

- Madalyon motifini oluşturan dış sınır çizgiler dilimlendirilir. Bu dilimler içe doğru üç adet olacak şekilde çizilir. Her dilim arasına, estetik ölçüler içerisinde mesafe bırakılmalıdır.

- Dikey orta eksen üzerine, tam ortada veya ortaya yakın yerde olacak şekilde rumi üslubundaki desenin oluşturulabileceği rumi orta eksen; düz veya ters şekillerde yerleştirilerek desenin çizimine başlanır.

- Orta eksenden çıkartılan rumi kol çeşitleri ile madalyon motifinin içindeki alana göre rumi kompozisyon oluşturulur. Bu rumi kompozisyonda rumi kollar tepeliklerle sonlandırılırken kol çalışmalarına rumi orta bağlar yerleştirilir.

- Desinatörün becerisi, araştırmaları, estetik kaygıları, motifleri çizebilmesindeki ustalığı ve kompozisyon oluşturmadaki becerisine vs. göre çizilen kompozisyon çeşitli şekillerde oluşturulur.

UYGULAMA FAALİYETİ

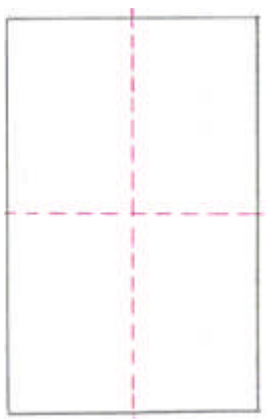
MADALYON MOTİFİNİN İÇERİSİNDE RUMİ KOMPOZİSYON ÇİZİMİ

Kullanılacak Araç Gereçler

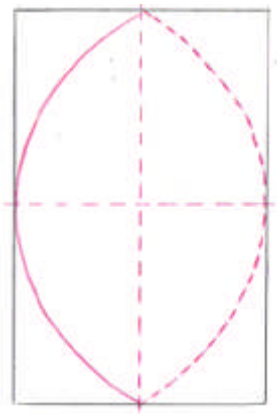
- Parşömen kâğıdı
- Beyaz resim kâğıdı
- 0,5 kalem
- 2B kalem ucu – silgi
- Gönye – cetvel
- Örnek çizimler

İşlem Basamakları

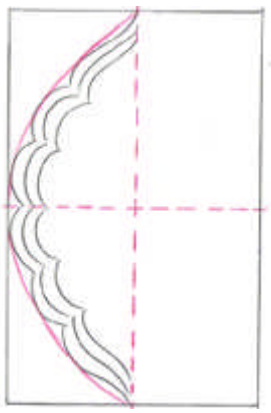
- Parşömen kağıdınızı 350*250 mm'lik ölçülerde kesiniz.
- Parşömen kâğıdınızı dört taraftan 10 mm'lik çerçeve içerisine alınız.
- Parşömen kâğıdınızın içte kalan 330-*230mm'lik kısmına, tam ortada dikey olarak, genişliği 70 mm olan madalyon motifi 70*100mm'lik iki dikdörtgeni çiziniz. Bunun için aşağıdaki çizim alanını inceleyiniz.
- Aşağıda gösterilen 70*110mm'lik alana işlem sırasını takip ederek; madalyon motifi oluşturunuz. Bu formun içine rumi üslubunda kompozisyon çiziniz.

- 70 *110 mm'lik dikdörtgen içine eksen çizgisini çiziniz.
  - **Eksen çizgisini dikdörtgenin tam ortasına çizmeye dikkat ediniz.**

- Eksen çizgisinin sol tarafına üstten başlayarak oval çizgisini yerleştiriniz.
    - Parşömen kağıdının şeffaflık özelliğinden faydalanarak oval çizimi tam oturtana kadar önlü arkalı çiziminizi tekrarlayınız.
    - Her seferinde aynı yüzdeki bir önce çizilen çizimi mutlaka siliniz.
    - Çiziminizi karşı tarafa geçirerek oval çiziminizi şekil olarak mutlaka kontrol ediniz.

- Çizdiğiniz oval çizgiyi dilimleyerek, madalyon motifinin dış sınır çizgilerini oluşturunuz.
    - Oval çizgiyi farklı şekillerde dilimleyebileceğinizi unutmayınız.
    - Bunun için klasik kompozisyonları inceleyiniz.
- Dış sınır dilimleri paralelinde, iç tarafa, iç içe iki adet dilim daha çiziniz.
    - İçteki üçüncü dilimli çizginin, formun iç sınırlarını oluşturduğunu unutmayınız.
    - Çizimlerinizin simetriğini almayı unutmayınız.
    - Dilimler arasında estetik ölçülerde mesafe bırakınız.

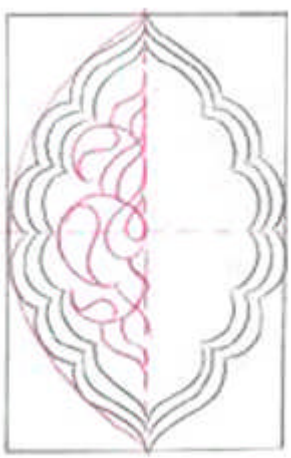
- Dilimler arası mesafenin eşit olabileceğini veya birinci dilim aralığındaki mesafenin biraz daha geniş olabileceğini unutmayınız.
- Madalyon motifinin içteki sınır çizgisinin farklı şekillerde çizilebileceğini unutmayınız.

Bunun için klasik kompozisyonları inceleyiniz.

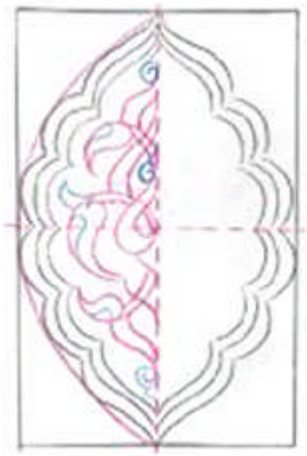

- Çizdiğiniz madalyon motifinin iç kompozisyonunu oluşturabilmek için;

Orta eksenin tam ortasına, sağ tarafa rumi orta bağı çiziniz.

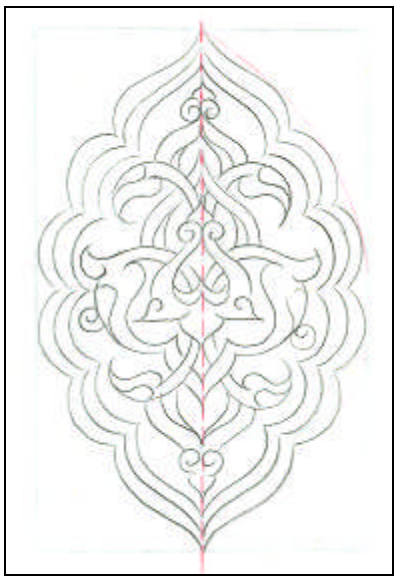

Helezon dallar üzerinde orta bağdan çıkan ayırma rumi kolu çiziniz. Ayırma rumi kolu, alt tarafta orta eksen üzerinde birleştirerek, rumi tepelik ile sonlandırınız.

- Rumi orta bağdan çıkardığınız ayırma rumi kolun, üst tarafta yine orta eksen üzerinde birleştirerek rumi tepelikle sonlandırınız.
- Boş kalan alanları rumi orta bağdan üzerinden veya altından rumi kollar çıkartarak kompozisyonunuzu oluşturunuz.

Kompozisyon çiziminde boşluk-doluluk dengesine dikkat ettiğinizi unutmayınız.

- Parşömen kâğıdınızı orta eksen üzerinden katlayarak çizimlerinizin simetriğini alınız.

Çiziminizi yeterince temize çekiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda, kullandığınız ölçülerde 250*350 mm'lik kestiğiniz kâğıtlarınızı 10 mm'lik iç çerçeve çiziniz. İç kısımda kalan 330*230 mm'lik alanı; 70*110mm' lik iki adet dikdörtgeni biri yukarıda diğeri aşağıda olacak şekilde kâğıdı ortalayarak çiziniz. Kâğıdınızın; birinci sırasındaki dikdörtgen içerisine madalyon motifini çiziniz. İkinci sıradaki dikdörtgen içerisine; madalyon motifini çizerek klasik madalyon motifini ve rumi üslubundaki kompozisyonu çiziniz. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2. Parşömen kâğıdınızın etrafını 10mm'lik çerçeve içerisine aldınız mı?		
3. Kâğıdınıza 70*110mm'lik iki adet dikdörtgen çizdiniz mi?		
4. Birinci dikdörtgenin tam ortasında orta eksen çizgisini çizdiniz mi?(yatay ve dikey eksenler)		
5. Orta eksenin üst tarafından başlayarak aşağıya doğru oval çizgiyi çizdiniz mi?		
6. Kâğıdınızı yatay orta eksen üzerinden katlayarak oval çizginizin üst üste gelmesini kontrol ettiniz mi?		
7. Gerekli düzeltmeleri yaptınız mı?		
8. Madalyon motifinin dış sınırlarını oluşturan oval çizgiyi dilimlediniz mi?		
9. Madalyon motifinin iç sınırlarını oluşturan dilimleri, dıştaki dilimlere paralel olarak çizdiniz mi?		
10. Madalyon motifini oluşturan dilimleri iç içe üç sıra olacak şekilde çizdiniz mi?		
11. Parşömen kâğıdınızı dikey orta eksen üzerinden katlayarak, madalyon motifini oluşturan dilimlerin simetriğini karşı tarafa geçirdiniz mi?	.	.
12. Madalyon motifi içerisine, rumi üslubunda kompozisyon çizebilmek için**;** İkinci dikdörtgen içerisine, birinci dikdörtgen içerisine çizdiğiniz madalyon motifini geçirdiniz mi?		
13. .Dikey orta eksenin tam ortasına veya ortaya yakın olarak		

	rumi orta bağ kanaviçesini çizdiniz mi?		
14.	Rumi orta bağdan gelişecek olan kompozisyonun kanaviçesini araştırdınız mı?		
15.	Kanaviçeyi araştırırken orta bağdan çıkarak kompozisyonu oluşturacak dalları dairesel ve helezon çizgiler halinde çizdiniz mi?		
16.	Rumi motifleri kollar(dallar) üzerine yerleştirdiniz mi?		
17.	Rumi kol çakışmalarına rumi orta bağları çizerek, dal kesişmelerini gizlediniz mi?		
18.	Rumi kolların sonlandığı noktalara, rumi tepelikleri yerleştirdiniz mi?		
19.	Desendeki boşluk- doluluk dengesine dikkat ettiniz mi?		
20.	Deseni oluştururken; rumi kol, rumi tepelik ve rumi orta bağları çizim aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
21.	Parşömen kâğıdınızı dikey orta eksen üzerinden katlayarak, deseninizin simetriğini çizdiniz mi?		
22.	Deseninizi yeteri kadar temize çekerek hatalarını düzeltiniz mi?		
23.	Çizimlerinizde estetik çizgiler elde etmeye özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda " Hayır " şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Cevaplarınızın tamamı " Evet " ise modül değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Objektif Testler (Ölçme Soruları)

Bu modül sonunda kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soru cümlelerinin başına doğru ise (D) yanlış ise (Y) yazınız.

1. ( ) Rumi kollar; düz, eğri ve helezon çizgiler üzerine yerleştirilir.

2. ( ) Rumi kolların kanaviçesini, hudut çizgisi belirler.

3. ( ) Kapalı formlar, ayırma rumi kollar ile oluşturulur.

4. ( ) Kanatlı rumiler, dendanlı rumilerin geliştirilmesiyle oluşturulur.

5. ( ) Rumi kolların içi, bitkisel motiflerle süslendiyse; buna işlemeli rumi kollar denir.

6. ( ) Rumi kolların içi, küçük rumiler ile paftalara ayrıldıysa, bunlara hurdeli rumi kollar denir.

7. ( ) Madalyon motif ölçüleri, ahenk kapısı oranına göre belirlenir.

8. ( ) Madalyon motifleri, kare ve dikdörtgen formlardır.

9. ( ) Madalyon motiflerinin iç kısımlarına; rumi üslubunda kompozisyonlar, bitkisel kompozisyonlar, bulut motifinden oluşan kompozisyonlar vb. çeşitli düzenlemeler yapılır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarınızı karşılaştırınız. Cevaplarınız doğru ise performans testine geçiniz. Yanlış cevap verdiyseniz modülün ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

Performans Testi (Yeterlik Testi)

Kazandığınız beceriler doğrultusunda kullandığınız ölçülerde 250*350 mm kestiğiniz kâğıdınızın etrafını 10 mm'lik çerçeve içine alınız. Madalyon motifini 150*100 mm ölçülerinde dikdörtgen içine kâğıdınızı dikey biçimde tutarak, yukarıda resmi verilen örnekteki madalyon formunu ve içerisine çizilmiş olan rumi üslubundaki kompozisyonu aslına sadık kalarak çiziniz.

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri "Evet ve Hayır" kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Hayır
1.	Parşömen kâğıdınızı uygun ölçülerde kestiniz mi?		
2.	Parşömen kâğıdınızı çerçeve içerisine aldınız mı?		
3.	Çizim kâğıdınıza dikey olarak 100*150mm'lik dikdörtgeni çizdiniz mi?		
4.	Örnekte verilen klasik rumili madalyon motifini incelediniz mi?		
5.	Dikdörtgenin yatay ve dikey eksenlerini çizdiniz mi?		
6.	Klasik kompozisyonu yatay ve dikey eksenlerini böldünüz mü?		
7.	Madalyon motifini oluşturacak oval formu, araştırma çizgileri kullanarak çizdiniz mi?		
8.	Kâğıdınızı yatay orta eksende katlayarak oval formun kesişmeyen çizgilerini düzeltiniz mi?		
9.	Oval formu parşömen kâğıdınızın şeffaflık özelliğinden faydalanarak yeterince temize çektiniz mi?		
10.	Parşömen kâğıdınızı dikey orta eksen üzerinde katlayarak oval formun simetriğini aldınız mı?		
11.	Oval formu bir bütün olarak inceleyip gerekli düzeltmeleri yaptınız mı?		
12.	Oval formu verilen örnekteki gibi dilimlere ayırdınız mı?		
13.	Her dilimi kendi içinde tekrar üçerli gruplar halinde dilimlediniz mi?		
14.	Madalyon motifinin iç sınırlarını oluşturan çizgiyi, dıştaki oval forma paralel olarak çizdiniz mi?		
15.	İç sınırları belirleyen bu çizgi üzerinde içe bakan tırnaklı yaprakların kanaviçelerini sırt sırta gelecek şekilde çizdiniz mi?		
16.	Bu tırnaklı yapraklara motifin aslında uygun tırnaklayarak çizdiniz mi?		
17.	Madalyon formu dış sınırlarını oluşturan dilimleri, iç sınırlarını oluşturan tırnaklı yaprak motiflerini yeteri kadar temize çektiniz mi?		
18.	Madalyon formu içerisinde düzenlenmiş rumi		

	üslubundaki kompozisyonu çizebilmek için; örnekteki kompozisyonu inceleyerek, kompozisyonu oluşturan rumi kolların çıktığı rumi orta bağı kanaviçesini eksen üzerine, orijinalindekine uygun olarak yerleştirdiniz mi?		
19.	Kompozisyonun kanaviçesini oluşturan dairesel kolların hareketlerini incelediniz m?		
20.	Buna göre, kompozisyonu oluşturan kanaviçeyi orijinaline uygun olarak madalyon formu içerisine yerleştirdiniz mi?		
21.	Dairesel dallar üzerindeki rumi kolları kanaviçe olarak çizdiniz mi?		
22.	Kolların birleştiği ve sonlandığı noktalara, rumi tepeliklerin kanaviçelerini yerleştirdiniz mi?		
23.	Kolların kesişme noktalarına, rumi orta bağ kanaviçelerini yerleştirdiniz mi?		
24.	Rumi kollar, rumi tepelikler ve rumi orta bağların kanaviçe üzerinde asıllarına uygun çizmeden önce, kompozisyonun aslına uygun olup olmadığına dikkat ettiniz mi?		
25.	Rumi kolları kanaviçeleri üzerinde, aslına uygun olarak çizim aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
26.	Rumi orta bağları kanaviçeleri üzerinde aslına uygun olarak çizim aşamalarına dikkat ederek çizdiniz mi?		
27.	Rumi kolların içlerini, orijinal kompozisyona uygun olarak küçük rumilerle hurdelediniz mi?		
28.	Dallar üzerinde bulunan ve boşlukları dengeleyen yardımcı motifleri çizdiniz mi?		
29.	Kompozisyonu yeterince temize çektiniz mi?		
30.	Çizim kâğıdınızı dikey orta eksen üzerinden katlayarak kompozisyonunuzu simetrik olarak çizdiniz mi?		
31.	Deseni oluştururken çizgilerinizin estetik olmasına özen gösterdiniz mi?		
32.	Temiz ve dikkatli çalışmaya özen gösterdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda hayır cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişiler ile iletişim kurunuz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

1	**D**
2	**D**
3	**D**
4	**Y**
5	**D**
6	**D**
7	**D**
8	**Y**
9	**D**

KAYNAKÇA

- AKAR Azade, KESKİNER Cahide, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif,** Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları**,** İstanbul 1978
- ASLANAPA Oktay, **Türk Sanatı I,** İstanbul 1972
- BAKIR Sitare Turan, **İznik Çinileri ve Gülbenkyan Koleksiyonu**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
- BİROL İnci, DERMAN Çiçek, **Türk Tezyini Sanatlarında Motifler**, İstanbul, 1991.
- KESKİNER Cahide, **Hatai,** T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
- ŞAHİN Faruk, **Türk Çini Sanatı Süslemeciliği,** Kütahya, 1985.
- ŞAHİN Faruk, **Seramik Sözlüğü,** Anadolu Sanat Yayınları.
- ALTUN Ara, ARLI Hakan, DEMİRİZ Yıldız, DEMİRSAR-ARLI Belgin, ÖNEY Gönül, SÖNMEZ Zeki, **Osmanlı'da Çini Seramik Öyküsü,** İstanbul Menkul Kıymetler Borsası.
- YILMAZ Nermin, Kütahya Anadolu Meslek ve Meslek Lisesi Resim Öğretmeni, **Ders Notları.**
- **Kütahya Merkez Anadolu Meslek ve Kız Meslek Lisesi**, Çini işlemeciliği Dalı Örnek İşler, Örnek Ürünler.